

सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन २०६४ को दफा ५ (३) र सूचनाको हकसम्बन्धी नियमावली २०६५ को नियम ३ बमोजिम सार्वजनिक गरिएको विवरण

सूचना सार्वजनिक गर्ने निकायको नाम :- कृषि विकास मन्त्रालय, सिंहदरवार

सूचना सार्वजनिक गरेको अवधि :- २०७४ साउन, भदौ, असोज

(क) निकायको स्वरूप र प्रकृति :

१. पृष्ठभूमि:

नेपालको कृषि विकाससम्बन्धी कार्यक्रम संचालनको थालनी संस्थागत रूपमा विक्रम सम्वत् १९७८ मा चारखालमा स्थापित कृषि अड्डाबाट शुरू भएको हो। १९८२ सालमा सिंहदरवार परिसरमा कृषि प्रदर्शन फार्म खुल्यो। यसपछि कृषिको समग्र विकास गर्ने उद्देश्यले वि.सं. १९९४ मा कृषि परिषद्को गठन भयो। परिषद्बाट कृषि विकासको लागि कृषि फार्महरू खोल्ने, सर्भेक्षण कार्यहरू गर्ने जस्ता कार्यहरू भए। विक्रम सम्वत् १९९८ सालमा त्रिपुरेश्वरमा भेटेरीनरी हस्पिटलको स्थापना भयो। त्यसै सालमा नहर शाखाको समेत स्थापना भयो। वि.सं. २००० मा मकवानपुरको चितलाङ्ग र नुवाकोटको ककनीमा भेडा फार्महरू खुले। वि.सं. २००४ मा परवानीपुर सेन्ट्रल एक्सपेरिमेन्टल एण्ड रिसर्च फार्म खडा गरी कृषि अनुसन्धानलाई जोड दिन थालियो। वि.सं. २००७ को परिवर्तनपछि कृषि परिषद्बाट भएका विभिन्न कार्यहरूको लेखाजोखा भयो। त्यसैको आधारमा वि.सं. २००८ मा कृषि परिषदलाई विघटन गरी त्यसबेलाको सबैभन्दा माथिल्लो निकायको रूपमा रहने गरी कृषि विभाग खडा भयो। तत्कालिन कृषि परिषद्को सेक्रेटरीलाई नै कृषि विभागको डाइरेक्टरमा नियुक्ति गरियो। वि.सं. २०१० मा कृषि विभागमा एग्रोनोमी, हर्टिकल्चर, लाईभस्टक एण्ड डेरी, एगु ईन्जिनियरिङ्ग र फिसरिज (भेटेरीनरी बाहेक) गरी ५ सेक्सनहरू खडा भए। ती सेक्सनका मातहतमा कृषि विकासका विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन हुन थाले। विक्रम सम्वत् २०१० सालमा सहकारी विभाग खडा भयो। यही सालमा कृषि स्कूलको स्थापना पनि भयो। विक्रम सम्वत् २०१२ सालमा नहर शाखालाई नहर विभागको रूपमा विस्तार गरियो। विक्रम सम्वत् २०१७ सालमा श्री रानी जगदम्बा कुमारीद्वारा श्री जगदम्बा कलेज अफ एगुकल्चर एण्ड रिसर्च ईन्स्टिच्यूटका लागि पहिले स्थानीय विकास मन्त्रालय रहेको पुल्चोकस्थित श्रीमहल भन्ने नीजि महल कृषि विकासको भौतिक संरचनाको रूपमा प्राप्त भयो। विक्रम सम्वत् २००४ सालमा स्थापित परवानीपुर कृषि फार्मलाई बहुमुखी कृषि स्टेशनको रूपमा परिवर्तन गरियो। वि.सं. २०१९ सालमा कीर्तिपुर बागवानी केन्द्र र गोदावरी मत्स्य विकास केन्द्रको स्थापना भयो।

वि.सं. २०३० सालमा सिंचाईसम्बन्धी कार्यक्षेत्र पनि कृषि मन्त्रालय अन्तर्गत समावेश गराई मन्त्रालयको नाम खाद्य, कृषि तथा सिंचाई मन्त्रालय राखियो। आ.व. २०३७/३८ मा मन्त्रालयको कार्यभारमा पुनर्गठन भई यस मन्त्रालय अन्तर्गत संचालन हुँदै आएको सिंचाई र खाद्य व्यवस्थाको जिम्मेवारी क्रमशः जलश्रोत मन्त्रालय र आपूर्ति मन्त्रालयलाई गएपछि मन्त्रालयको नाम कृषि मन्त्रालय रहन गयो। आ.व. २०४७/४८ देखि सहकारी आन्दोलन प्रभावकारी रूपमा अगाडि बढाउन साझा विकास विभागसम्बन्धी कार्यक्रमलाई कृषि मन्त्रालय अन्तर्गत समावेश गराएपश्चात् आ.व. २०५५/५६ देखि यस मन्त्रालयको नाम कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय भएको थियो भने नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६९ जेष्ठ ५ गतेको निर्णयानुसार यस मन्त्रालयबाट सहकारी विभाग अलग भइसकेपछि यस मन्त्रालयको नाम कृषि विकास मन्त्रालय भएको हो।

नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०७२/१९ को निर्णयानुसार कृषि विकास मन्त्रालयको कार्यविवरण समावेश रहेको कतिपय कार्यहरू सम्पादन गर्ने गरी पशुपन्छी विकास मन्त्रालय गठन भएको एवं नेपाल सरकार (कार्यविभाजन) नियमावली २०७२ समेत स्वीकृत भै कार्यक्षेत्र समेत हेरफेर भएको छ।

देशको आवश्यकता र सम्भाव्यता अनुरूप कृषि विकाससम्बन्धी नीति तर्जुमा एवं कार्यान्वयन गर्ने मूल उद्देश्य बोकेको यस मन्त्रालयको लक्ष्य व्यावसायिक एवं प्रतिस्पर्धात्मक कृषि प्रणालीबाट उच्च एवं दीर्घ आर्थिक वृद्धि हाँसिल गरी खाद्य सुरक्षा तथा गरिबी निवारणमा योगदान पुऱ्याउनु रहेको छ।

२. दृष्टिकोण:

निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीलाई व्यावसायिक एवं प्रतिस्पर्धात्मक कृषि प्रणालीमा रूपान्तरण गरी दीर्घ कृषि विकासको माध्यमबाट जीवनस्तरमा सुधार ल्याउनु यस मन्त्रालयको दीर्घकालीन दृष्टिकोण रहेको छ।

३. ध्येयः

कृषि उत्पादन एवं उत्पादकत्व बढाउने ।

१. व्यावसायिक तथा प्रतिस्पर्धात्मक कृषि प्रणालीका आधारहरूको विकास गरी क्षेत्रीय र विश्व बजारसँग प्रतिस्पर्धात्मक बनाउने ।
२. प्राकृतिक श्रोत, वातावरण र जैविक विविधताको संरक्षण, सम्वर्द्धन एवं सदुपयोग गर्ने ।

४. रणनीतिः

१. कृषि उत्पादनको व्यवसायिकरण, विविधिकरण, गुणस्तर प्रवर्द्धन र ग्रामीण पूर्वाधारहरूको विकास र यान्त्रिकरण मार्फत् उत्पादन र उत्पादकत्व बढाई आय आर्जन र रोजगारीका अवसर वृद्धि गरी खाद्य तथा पोषण सुरक्षा सुनिश्चितता तर्फ केन्द्रित गर्ने ।
२. उन्नत र गुणस्तरीय बीउ विजनको सुरक्षा, विषादीका असरहरूलाई न्यूनिकरण, कृषि तथा पशु बीमाको माध्यमबाट उत्पादन लागत कम गरी प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता बढाउने ।
३. कृषि उत्पादनलाई अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा प्रतिस्पर्धी बनाउन गुणस्तर मापदण्ड निर्धारण तथा अभिवृद्धि गर्ने ।
४. कम आयातन तथा उच्च मूल्यका बाली वस्तु उत्पादन गर्न प्रोत्साहित गरी मूल्य अभिवृद्धि हुने प्रशोधनमा आधारित कृषि उद्योगको विकासमा जोड दिने ।
५. खाद्य, कृषि तथा मत्स्यजन्य वस्तुहरूको गुणस्तर परीक्षण, प्रशोधन, अनुगमन र नियमनलाई स्थानीय स्तरका जनताको पहुँच हुनेगरी प्रभावकारी बनाउँदै बजारीकरणलाई प्रवर्द्धन गर्ने ।
६. कृषिजन्य जैविक विविधताको संरक्षण सम्वर्द्धन तथा सदुपयोग गर्दै जलवायु परिवर्तनका असर न्यूनिकरण गर्न अनुसन्धानमा आधारित वातावरण मैत्री कृषि प्रविधिहरूको विकास एवं विस्तार गर्ने ।
७. कृषिलाई सम्मानजनक र आकर्षक पेशाको रूपमा विकास गरी युवालाई व्यावसायिक कृषितर्फ आकर्षण गर्न प्रोत्साहित गर्दै कृषि क्षेत्रको विकास, अनुसन्धान, प्रसार र गुणस्तर परीक्षणमा संलग्न निकायहरूको सहकार्यमा प्राविधिक, कृषक/कृषि उद्यमी तथा सरोकारवालाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
८. कृषि शिक्षा, अनुसन्धान र प्रसारबीचको त्रिपक्षीय सम्वन्धलाई मजबुत तुल्याई अनुसन्धानबाट विकास भएका प्रविधिहरूको विस्तारमा कृषि क्षेत्रमा कार्यरत सम्पूर्ण सरकारी तथा गैह्र-सरकारी संस्थाहरूबीच अन्तर निकाय समन्वय र सहकार्य कायम गर्दै कार्यान्वयनलाई नतिजाउन्मुख बनाउने ।
९. आधारभूत कृषि सूचना तथा तथ्याङ्क संकलन एवं विश्लेषण प्रणालीलाई समयानुसार आधुनिकीकरण गर्दै तथ्यमा आधारित (Evidence Based) कार्यक्रम तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनलाई प्रभावकारी बनाउने ।
१०. प्रत्येक विकास क्षेत्रहरूको विभिन्न भू-परिस्थितिकीय (Agro-eco Zone) क्षेत्रमा उन्नत प्रविधिहरूको प्रभावकारी अनुसरणको लागि नमूना प्रविधि गाउँ (Model Technology Village), कृषक पाठशाला (Farmers' Field School) र बाह्य अनुसन्धानलाई थप सुदृढिकरण गर्ने ।

५. रणनीतिक उद्देश्यहरूः

- १.१ कृषि क्षेत्रको व्यवसायीकरण, गुणस्तर परीक्षण, अनुगमन र नियमनको क्षेत्रमा उपयुक्त प्रविधिको उपयोग गर्न सक्ने कृषक, युवा, उद्यमी तथा विज्ञहरूको क्षमता विकास गर्दै लैजाने ।
- १.२ सम्भाव्य क्षेत्रहरूमा व्यावसायिक फर्म, साना र सीमान्त कृषकहरूलाई तुलनात्मक लाभका आधारमा उच्च उत्पादन हुन सक्ने तथा कम आयातन भएका उच्च मूल्यका उपजहरू छनौट गरी उत्पादन वृद्धिमा प्रोत्साहन गर्ने ।
- १.३ प्रयोगमा नआएका उर्वर भूमिको सही सदुपयोग गरी परम्परागत प्रविधिको प्रवर्द्धन तथा युवा मैत्री आधुनिक प्रविधिको प्रयोगद्वारा व्यावसायिक उत्पादनमा जोड दिईनुका साथै यान्त्रिकरणसम्बन्धी नीति निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने ।

- १.४ सरोकारवाला निकायहरूको समन्वयमा ग्रामीण कृषि पर्यटनको विकासमा युवा तथा कृषक उद्यमीहरूलाई आकर्षित गरी लागानीको वातावरण मिलाउने ।
- १.५ भूमिगत तथा सतह सिंचाई र वर्षाको पानी संकलन तथा सिंचाईका उपयुक्त प्रविधिहरूको प्रयोग गरी वर्षैभरी सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराउने ।
- १.६ ग्रामीण क्षेत्रमा कृषि वस्तु उत्पादन अभिवृद्धि गर्न कृषि सडक, विद्युत, संचार, गोदाम घर, शीतघर संकलन केन्द्र, थोक बजार जस्ता अत्यावश्यक भौतिक पूर्वाधार विकास जोड दिई कृषि बजार सूचनाको पहुँच बढाउने ।
- १.७ खाद्यान्न उत्पादन न्यून हुने तथा खाद्य पोषण असुरक्षित क्षेत्रमा स्थानीय स्तरमै स्थानीय श्रोत-साधन, श्रम र प्रविधिको प्रयोग भई उत्पादन गर्न सकिने कृषि उत्पादन प्रवर्द्धन तथा उपयोगमा जोड दिई सुरक्षित खानपिन र पौष्टिक तत्व श्रोत तथा उपयोग बारे विशेष जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- १.८ कृषि विकासका कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्दा भू-उपयोग नीतिको आधारमा उपलब्ध जमिनको अधिकतम उपयोग हुने गरी उत्पादन वृद्धिका कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्ने ।
- २.१ उत्पादन सामाग्रीहरूको सहज आपूर्तिको व्यवस्था गरी कृषि सहूलियतपूर्ण कृषि ऋण, कृषि उद्योगको उपकरण खरिदमा अनुदान र व्यापारमा कर सुविधा उपलब्ध गराई लागत घटाई प्रतिस्पर्धी बनाउने ।
- ३.१ Good Agriculture Practice (GAP), GMP/HACCP मापदण्ड तयार गरी कृषि उत्पादनको गुणस्तर निर्धारण गर्ने ।
- ३.२ Nepal Trade Integration Strategy (NTIS), 2010 ले निर्धारण गरेका निर्यातयोग्य बाली/वस्तुहरूको प्रवर्द्धन गर्ने ।
- ३.३ कीराहरूको सर्भे सर्भिलेन्स र कीराको क्षति तथा जोखिम विश्लेषण (Pest Risk Analysis) गरी केही महत्वपूर्ण बालीको लागि कीरामुक्त क्षेत्र (Pest Free Zone) निर्धारणसम्बन्धी इन्भेन्टरी तयार गर्ने ।
- ४.१ तुलनात्मक लाभका आधारमा उच्च उत्पादन हुनसक्ने सम्भाव्य कृषि उपजहरूको छनौट गरी उत्पादन वृद्धिमा जोड दिई त्यस्ता वस्तुहरूको पेटेन्ट राइट सुरक्षित गरी उत्पादनलाई आयात प्रतिस्थापन र निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने गरी प्रतिस्पर्धी बनाउने ।
- ४.२ अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा खपत हुने उच्च मूल्यका वस्तु र बालीहरूको प्राङ्गारिक खेतीलाई प्रोत्साहित गर्न सम्भावित वस्तु र क्षेत्रहरूको पहिचान गरी प्राङ्गारिक उत्पादनको ब्रान्ड प्रवर्द्धन गर्दै प्राङ्गारिक क्षेत्रको घोषणा गर्ने । प्राङ्गारिक उत्पादनको प्रमाणीकरणको व्यवस्था मिलाउनुका साथै प्राङ्गारिक कृषि पर्यटनलाई प्रोत्साहन गर्ने ।
- ४.३ प्राङ्गारिक खेती प्रणालीको लागि चाहिने ज्ञान, सीप तथा प्रविधिहरू स्थानीय स्तरमा पुऱ्याई यसलाई विस्तार गर्ने । अन्य सम्भाव्य खेतीहरूको (जस्तो चीनमा टाइगर फार्मिङ्ग, थाइल्याडमा डियर फार्मिङ्ग) विविधीकरणको लागि राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूबीच सम्बन्ध र समन्वय विस्तार गर्ने ।
- ४.४ कृषिक्षेत्रको उत्पादन वृद्धि गर्नका लागि निजी उद्यमी तथा सहकारी क्षेत्रको संलग्नता बढाउँदै करार खेती तथा सहकारी खेतीलाई प्राथमिकता दिई कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रोत्साहित गर्ने ।
- ४.५ खाद्य प्रशोधन उद्योगलाई लक्षित गरी गुणस्तर लगायतका प्राविधिक समस्या समाधानका लागि ट्रायल परीक्षण तथा अध्ययन अनुसन्धान कार्यक्रम संचालन गर्न जोड दिने ।
- ४.६ खाद्य तथा पोषण सुरक्षाको दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण मत्स्यपालन कार्यक्रमलाई मध्य-पहाडमा विस्तार गरिनुका साथै तराईमा उपलब्ध जलाशय, घोल, पोखरीमा साना भूमिहिन तथा सीमान्तकृत कृषकहरूलाई लक्षित गरी सहकारीको सहभागितामा मत्स्यपालनका कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- ५.१ ग्रामीण क्षेत्रमा कृषि वस्तु उत्पादन अभिवृद्धि गर्न कृषि वस्तुहरूको व्यावसायिक उत्पादन थलो नजिक कृषि सडक, बिजुली, संचार, गोदामघर, शीतभण्डार, संकलन केन्द्र, थोक बजार र बाह्य क्षेत्रमा बजार सञ्जाल विकास र विस्तार गरिनेछ साथै स्थानीय स्तरसम्म कृषि बजार सूचनाको पहुँच बढाउने ।
- ५.२ बाली तथा वस्तुको व्यावसायिक उत्पादन हुने क्षेत्रलाई एकीकृत पकेट क्षेत्र घोषणा गरी कृषि प्रसारका शैक्षिक क्रियाकलापका साथै पूर्वाधार विकासका क्रियाकलापहरू मूल्य अभिवृद्धि श्रृंखलाका आधारमा तर्जुमा गर्ने ।
- ५.३ खाद्य वस्तुको गुणस्तर परीक्षण, प्रमाणीकरण तथा व्यवसायीकरणमा नयाँ प्रविधि प्रयोगका लागि राष्ट्रिय खाद्य प्रयोगशालाको सुदृढीकरण गरी अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको मान्यता प्राप्त प्रयोगशालाको सुदृढीकरण गर्ने ।

- ५.४ अन्तर्राष्ट्रिय ऐन, नियम, सन्धि, महासन्धिसँग सामञ्जस्यता कायम गरेर कृषि वस्तु एवं सेवा सुविधा नियमनमा समसामयिक परिमार्जन गरी मापदण्ड तथा गुणस्तरमा सुधार ल्याउने ।
- ५.५ जीवनाशक विषादि, एन्टिबायोटिक, हर्मोनको सही उपयोग गर्न र यसका नकारात्मक असरबाट बच्न जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- ५.६ विषादीबाट मानव स्वास्थ्यमा हुने दुरगामी दुस्प्रभावलाई न्यून गर्न रासायनिक विषादीहरूको बिक्री वितरणलाई अनुगमन गर्नका साथै एकीकृत फिट व्यवस्थापन प्रविधि अपनाई विषादीको प्रयोग कम गर्दै लैजाने ।
- ६.१ जलवायु परिवर्तनबाट नकारात्मक असर अनुकूलन र न्यूनीकरण गर्न आवश्यक अध्ययन अनुसन्धान संचालन गरी असर न्यूनीकरण गर्ने प्रविधि तथा अभ्यासहरूलाई प्रवर्द्धन गर्ने ।
- ६.२ विश्वव्यापी जलवायु परिवर्तनलाई कृषिमा अनुकूलन गर्दै कृषि जैविक विविधताको संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा उपयोगमा वृद्धि गर्ने ।
- ६.३ स्वदेशी ज्ञान र आनुवांशिक/प्राकृतिक श्रोतको संरक्षण र सदुपयोग गर्न उपयुक्त प्रविधि तथा पूर्वाधारको विकास गरिनेछ । जैविक विविधता संरक्षणमा स्थानीय समुदायको अग्रसरतालाई प्रोत्साहन प्रदान गर्नुका साथै उनीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- ७.१ कृषि पेशालाई सम्मानजनक पेशाको रूपमा विकास गर्नुका साथै ग्रामीण युवा शक्तिलाई कृषि क्षेत्रमा आकर्षित गर्ने गरी उत्कृष्ट कृषकहरूलाई सम्मान/पुरस्कृत गर्ने व्यवस्था गर्ने ।
- ७.२ युवा मैत्री कृषि व्यवसाय सञ्चालन गर्न पूँजिगत अनुदान तथा सहूलियतमा ऋण उपलब्ध गराई कृषि उद्यम सञ्चालनको लागि आवश्यक उद्यम विकास र सीपमूलक तालिम दिन प्राथमिकता दिने ।
- ७.३ स्वदेशमै वर्णसंकर बीउ (Hybrid Seed) उत्पादन अनुसन्धानका कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिने ।
- ७.४ कृषि क्षेत्रको विकास, अनुसन्धान, प्रसार र गुणस्तर परीक्षणमा संलग्न निकायहरूको सहकार्यमा प्राविधिक, कृषक/कृषि उद्यमी तथा सरोकारवालाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्न जोड दिने ।
- ८.१ राष्ट्रिय आवश्यकता अनुसार आधारभूत, व्यवहारिक र अनुसरणीय अध्ययन अनुसन्धानलाई प्राथमिकता प्रदान गरी कृषि शिक्षामा सम्बन्धित अध्ययन संस्थानहरूसँगको सहकार्यलाई वृद्धि गर्ने ।
- ८.२ प्रत्येक गा.वि.स.मा कम्तीमा एक एक जना कृषि प्राविधिकको साथै एक एक जना ग्रामिण कृषि कार्यकर्ताको परिचालन गराउने नीति लिई कृषि प्रसारलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- ८.३ कृषि अनुसन्धानबाट प्राप्त नतिजालाई प्रसारसँग आवद्ध गर्नुका साथै उत्पादन, भण्डारण, गुणस्तर नियन्त्रण बजारीकरणलाई एकिकृत गरी समन्वयात्मक रूपमा कार्यक्रम संचालन गर्न जोड दिने ।
- ८.४ कृषि अनुसन्धान कार्यक्रमहरूलाई विश्व व्यापार संगठन एवं क्षेत्रीय स्तरका व्यापार सम्झौताहरूबाट प्राप्त अवसरको अधिकतम लाभ लिनेतर्फ उन्मुख गर्दै लैजाने ।
- ८.५ कृषि अनुसन्धानका विषयहरूको छनौट, कार्यान्वयन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धी निर्णय प्रक्रियामा विपन्न तथा महिला कृषकहरूको पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।
- ८.६ कृषकहरूलाई कृषिसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण सेवाहरू प्रभावकारी रूपमा स्थानीय स्तरमा नै उपलब्ध गराइनेछ । कृषि सम्बन्धी कार्यक्रममा संलग्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैह्र- सरकारी संघ/संस्था, स्थानीय निकायहरूको आपसी समन्वय एवं सहकार्यलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- ८.७ कृषि क्षेत्रलाई व्यवसायिकरण गर्न/गराउन सार्वजनिक, नीजि तथा सहकारी क्षेत्रको साभेदारीमा कार्यक्रम सञ्चालनमा जोड दिने ।
- ८.८ स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ अनुसार कृषि क्षेत्रको लागि निर्धारित बजेट विनियोजन तथा कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्ययोजना तयार गर्ने ।
- ९.१ योजना तर्जुमा र तथ्याङ्कको विश्लेषणमा आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोगमा जोड दिने ।
- ९.२ प्रविधिको प्रयोगबाट सञ्जाल निर्माण गरी तथ्यमा आधारित कार्यक्रम तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्याङ्कनलाई अद्यावधिक र प्रभावकारी बनाउने ।
- ९.३ Integrated Phase Classification (IPC) को आधारमा नियमित रूपमा तात्कालिक तथा दीर्घकालिन (Acute and chronic) खाद्य असुरक्षाको स्थितिको अनुगमन तथा विश्लेषणका माध्यमबाट खाद्य असुरक्षित समुदाय तथा

क्षेत्र पहिचान गरी सोको जानकारी योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनका लागि उपलब्ध गराइने व्यवस्थालाई सुदृढ गर्ने ।

- ९.४ स्वदेशमा पाइने जडिबुटि (Herbal Medicines) बाट बोट/विरूवाहरूको उपचार गर्ने प्रविधि विकास गरि प्राङ्गारिक खेतीलाई प्रोत्साहन गर्दै विदेशबाट आउने औषधीको प्रतिस्थापनमा सहयोग पुऱ्याउने ।
- १०.१ कृषि अनुसन्धान परिषद् र मातहतका अनुसन्धान केन्द्रहरूबाट सिफारिस भएका नतिजाका आधारमा स्थानिय स्तरमा कृषि प्रसारका कार्यक्रमहरू समन्वयात्मक रूपमा संचालन गर्ने ।।
- १०.२ विशेष परियोजना तथा अभियानमुखी कार्यक्रमहरू कृषि अनुसन्धान, प्रसार र शिक्षण संस्थाको समन्वयमा संचालन गर्ने ।

(ख). कृषि विकास मन्त्रालयको काम, कर्तव्य र अधिकार

नेपाल सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७० बमोजिम यस मन्त्रालयले सम्पादन गर्नुपर्ने कार्यहरू देहायनुसार रहेका छन् :

१. कृषिसम्बन्धी नीति, योजना तथा कार्यक्रमको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन;
२. खाद्यान्न, नगदे बाली, औद्योगिक बाली (सजिवन तथा रबर प्लान्टसमेत), तरकारी र फलफूल खेतीको विकास तथा प्रवर्द्धन;
३. कृषि रसायन तथा माटोसम्बन्धी अनुसन्धान र प्रविधि विस्तार;
४. कृषि इन्जिनियरिङ र उन्नत कृषि औजारको अनुसन्धान, विकास तथा विस्तार;
५. बाली संरक्षण, अनुसन्धान तथा सर्वेक्षण;
६. कृषि प्रचार प्रसार तथा युवा कृषक कार्यक्रम;
७. कृषि नर्सरी तथा बीउ बिजनको विकास;
८. रेशम खेती;
९. कृषिक्षेत्रको व्यवसायीकरण, औद्योगिकीकरण र कृषिजन्य वस्तुको बजार व्यवस्थापन तथा विस्तार;
१०. प्राङ्गारिक, जैविक तथा रासायनिक मल;
११. खाद्य गुणस्तर निर्धारण, अनुसन्धान, नियन्त्रण तथा विस्तार;
१२. कृषि क्षेत्रको बिउ, बिजन, विरूवाको गुणस्तर निर्धारण, प्रमाणीकरण तथा नियमन;
१३. खाद्य सुरक्षा;
१४. कृषि सूचना प्रणाली;
१५. कृषि वातावरण तथा विषादि व्यवस्थापन;
१६. प्राङ्गारिक खेती तथा प्राङ्गारिक प्रमाणीकरण;
१७. कृषिसम्बन्धी जैविक विविधता र जैविक प्रविधि (Bio-technology) को विकास तथा विस्तार;
१८. फसल बिमा;
१९. कृषि वस्तु, सेवा र प्रविधिको सम्बद्धता, स्तरीयकरण तथा प्रमाणीकरण;
२०. कृषि सम्बन्धी प्रयोगशालाको सम्बद्धता सम्बन्धी विषय;
२१. कृषि सम्बन्धी प्रयोगशालाको सम्बद्धतासम्बन्धी विषय;
२२. खाद्यान्नबाली र अत्यावश्यक वस्तुहरूको उत्पादन तथा बजार व्यवस्थापन;

२३. संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय खाद्य तथा कृषि सङ्गठन, कृषि विकासका लागि अन्तर्राष्ट्रिय कोष तथा अन्तर्राष्ट्रिय कृषि संस्था;
२४. कृषि फार्म तथा कृषि केन्द्र;
२५. कृषि सम्बन्धी संस्थान, समिति तथा कम्पनी;
२६. नेपाल कृषि सेवा सम्बन्धित समूहको संचालन ।
२७. मत्स्यपालन र जलचरसम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान, विकास तथा बजार प्रवर्द्धन;

(ग) कृषि विकास मन्त्रालयमा रहने कर्मचारी संख्या र कार्य विवरण :

(१) दरबन्दी तेरिज

क्र. सं.	पद	श्रेणी	सेवा	समूह	उप समूह	मौजुदा दरबन्दी	कैफियत
१	सचिव	विशिष्ट				१	
२	सह सचिव	रा.प.प्रथम	नेपाल प्रशासन	प्रशासन		१	
३	सह सचिव	रा.प.प्रथम	नेपाल कृषि	समूहिकृत नहुने		५	
४	उप सचिव	रा.प.द्वितीय	नेपाल प्रशासन	प्रशासन		३	
५	उप सचिव (लेखा)	रा.प.द्वितीय	नेपाल प्रशासन	लेखा		१	
६	उप सचिव (कानून)	रा.प.द्वितीय	नेपाल कानून	न्याय		१	
७	वरिष्ठ कृषि अर्थ विज्ञ	रा.प.द्वितीय	नेपाल कृषि	एगु.इको एण्ड मार्केटिङ		१२	
८	सिनियर स्टाटिस्टिकल अधिकृत	रा.प.द्वितीय	नेपाल आ.यो. तथा त.	तथ्यांक		२	
९	वरिष्ठ बालि संरक्षण अधिकृत	रा.प.द्वितीय	नेपाल कृषि	बालि संरक्षण		२	
१०	वरिष्ठ वागवानी विकास अधिकृत	रा.प.द्वितीय	नेपाल कृषि	वागवानी		३	
११	वरिष्ठ कृषि प्रसार अधिकृत	रा.प.द्वितीय	नेपाल कृषि	प्रसार		२	
१२	वरिष्ठ पशु चिकित्सक	रा.प.द्वितीय	नेपाल कृषि	भेटीरीनरी		०	
१३	शाखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	नेपाल प्रशासन	प्रशासन		७	
१४	लेखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	नेपाल प्रशासन	लेखा		२	
१५	कृषि अधिकृत	रा.प.तृतीय	नेपाल कृषि	समूहिकृत नहुने		५	
१६	कृषि अधिकृत	रा.प.तृतीय	नेपाल कृषि	समूहिकृत नहुने (लाइभ/भेट)		०	
१७	कृषि अर्थ विज्ञ	रा.प.तृतीय	नेपाल कृषि	एगु.इको एण्ड मार्केटिङ		१७	
१८	कृषि प्रसार अधिकृत	रा.प.तृतीय	नेपाल कृषि	प्रसार		४	
१९	पशु विकास अधिकृत	रा.प.तृतीय	नेपाल कृषि	ला. पो. एण्ड डेरी डे		०	
२०	पशु चिकित्सक	रा.प.तृतीय	नेपाल कृषि	भेटीरीनरी		०	
२१	खाद्य अनुसन्धान अधिकृत	रा.प.तृतीय	नेपाल कृषि	खाद्य पोषण तथा गुण नियन्त्रण		१	
२२	प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं.प्रथम	नेपाल कृषि	एगु.इको एण्ड मार्केटिङ		१०	
२३	प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं.प्रथम	नेपाल कृषि	माटो		१	
२४	प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं.प्रथम	नेपाल कृषि	वागवानी		१	
२५	नायब सुब्बा	रा.प.अनं.प्रथम	नेपाल प्रशासन	सा. प्रशासन		१०	
२६	लेखापाल	रा.प.अनं.प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा		३	
२७	टाइपिस्ट	वेग अनुसार	नेपाल प्रशासन	सा. प्रशासन		०	
२८	कम्प्युटर अपरेटर	रा.प.अनं.प्रथम	विविध	-----		५	
२९	इलेक्ट्रीसियन	रा.प.अनं.प्रथम	नेपाल इन्जि			०	
३०	फोटोकॉपी अपरेटर	रा.प.अनं.द्वितीय	विविध			१	
३१	टेलिफोन अपरेटर	रा.प.अनं.द्वितीय	विविध			०	
३२	खरिदार	रा.प.अनं.द्वितीय	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन		२	

		य					
३३	प्लम्बर	रा.प.अनं.द्वितीय	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग			०	
३४	हलुका सवारी चालक	विहिन	इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल		७	
३५	कार्यालय सहयोगी	विहिन	नेपाल प्रशासन	सा. प्रशासन		५	
					जम्मा	११४	
	हलुका सवारी चालक	विहिन	इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल		२	
	कार्यालय सहयोगी	विहिन	नेपाल प्रशासन	सा. प्रशासन		८	
	प्लम्बर	रा.प.अनं.द्वितीय	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग			१	
	इलेक्ट्रीसियन	रा.प.अनं.प्रथम	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग			१	
					जम्मा	१२	
					कुल जम्मा	१२६	

(२) मन्त्रालयको संगठन संरचना:

यस मन्त्रालयको संगठन संरचना अनुसूची १ मा उल्लेख गरिएको छ ।

(३) पदको कार्यविवरण :

१. प्रशासन महाशाखा प्रमुखको कार्यविवरण

- निजामती कर्मचारी प्रशासनमा प्रशासनिक सुधार ल्याउन, अपनाउनु पर्ने नीति, नियम तर्जुमा गर्ने ।
- कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी (R to R) कार्य गर्ने ।
- आन्तरिक व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- जिन्सी व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- मन्त्रालय र अन्तरगतका निकायहरूलाई कानूनी राय, परामर्श दिने ।
- मन्त्रालयस्तरबाट हुने निकायहरूका पदाधिकारीहरूको नियुक्ति तथा अवकाश सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने ।
- मन्त्रालय अन्तरगतका कार्यालय र निकायहरूको प्रशासनिक कामकारवाहीको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी उपयुक्त कारवाही गर्ने

२. अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा तथ्याङ्क महाशाखा प्रमुखको कार्यविवरण (TOR)

- मन्त्रालय र अन्तर्गतका आयोजना तथा कार्यक्रमहरू र वैदेशिक सहायतामा संचालित आयोजनाहरूको कार्यक्रम संचालन तह देखि नीतिगत तहसम्म समीक्षा अनुगमन एवं मूल्यांकन गर्ने, गराउने ।
- नियमित रूपमा (मासिक, द्वैमासिक, चौमासिक र बार्षिक) कार्य प्रगति स्थितिको समीक्षा गर्ने, गराउने र पृष्ठपोषण गर्ने ।
- कार्यक्रम तथा आयोजना सम्बन्धमा समय समयमा प्राप्त निर्देशनहरूको कार्यान्वयन र अन्तर निकाय समन्वय गर्ने, गराउने ।

- व्यवस्थापिका संसद सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने, गराउने ।
- मातहतका निकायहरूबाट प्राप्त समस्या समाधानार्थ आवश्यक कारवाही गर्ने ।
- कृषि सम्बन्धी नीति कार्यान्वयनको अनुगमन तथा विश्लेषण एवं कृषि सम्बन्धी क्षेत्र/उपक्षेत्रको आर्थिक विश्लेषण कार्य गर्ने, गराउने ।
- कृषि क्षेत्रको योजना, अनुगमन तथा मूल्यांकनको लागि आवश्यक तथ्यांक एवं सूचना प्रवाह गर्ने ।
- कृषि बजार, बालीनाली स्थिति निरीक्षण तथा बार्षिक त्रैमासिक बालीनाली प्रतिवेदन प्रकाशन गर्ने ।
- अर्धवार्षिक, बार्षिक कृषि तथ्यांक संकलन, प्रशोधन, अनुगमन, अनुमान तथा प्रकाशन गर्ने ।
- Statistical Information on Nepalese Agriculture लागि तथ्यांक संकलन, अनुगमन, प्रशोधन गरी प्रकाशन गर्ने ।

३. खाद्य सुरक्षा, कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा वातावरण महाशाखा प्रमुखको कार्यविवरण

- खाद्य सुरक्षा अनुगमनको लागि इकाइ गठन गरी कार्य गर्ने एवं Preliminary National and Sub-national level Food Balance Sheet Integrated Food Security Phase Classification सम्बन्धी प्रतिवेदनहरू तयारी तथा प्रकाशन गर्ने ।
- बाली उत्पादन तथा खाद्य आपूर्ति पूर्वानुमान जानकारी प्रणाली Early warning system को स्थापना गरी सुदृढ गर्दै लैजाने ।
- जिल्लाहरूमा खाद्य सुरक्षाका सूचकहरू निर्माण र जोखिम नक्साङ्कन गरी सो अनुसार खाद्य असुरक्षित क्षेत्र/समूहको पहिचान गर्ने ।
- खाद्य सुरक्षा सूचना संकलन ढाँचाको बिकास गरी तथ्याङ्क संकलन गर्न लगाउने
- खाद्य-सुरक्षा स्थितिको विश्लेषण गरी त्रैमासिक सूचना बुलेटिन प्रकाशन गरी वितरण गर्ने ।
- वातावरणीय हास न्यूनिकरण तथा जैविक विविधता संरक्षण र सम्बर्द्धन सम्बन्धी नीति तथा मार्गदर्शन तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने गराउने
- जलवायु परिवर्तनबाट कृषि उत्पादन एवं उत्पादकत्वमा पर्ने असर विश्लेषण गरी अनुकूलनका लागि आवश्यक नीति निर्देशनहरू तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने गराउने
- लैङ्गिक उत्तरदायि तथा समावेशी प्रकृतिका बजेट तथा कार्यक्रम तयार गर्न योजना महाशाखालाई पृष्ठपोषण गर्ने
- लैङ्गिक समविकासका लागि महिला कृषकहरूको सीप र ज्ञानमा अभिवृद्धि गरी कृषि उद्यमीको रूपमा विकसित गर्न उपयुक्त वातावरण तयार गर्ने
- जैविक विविधता संरक्षण र सम्बर्द्धन सम्बन्धी आवश्यक कार्य गर्ने
- कृषि वातावरण तथा समावेशीकरण सम्बन्धी मन्त्रालयको सम्पर्क विन्दुको रूपमा रही कार्य गर्ने
- International Treaty on Plant Genetic Resurces for food and Agriculture (IPPGRFA) को food point को रूपमा कार्य गर्ने, Climate change Alopation and Disaste Risk management in Agriculture Priority framework for Action 2011-2020 को कार्यान्वयन गर्ने ।
- बार्षिक रूपमा कृषि बजार, बालीनाली तथ्यांक संकलन विधिको विकासका लागि, निर्देशिका तयारी परिमार्जन, तालिम आदि सन्चालन गर्ने ।

- अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार संगठन (WTO) को वाली संरक्षणसँग सम्बन्धित प्रावधानहरूको अधिनमा रही वनस्पतिजन्य रोग तथा प्लाण्ट क्वारेन्टाइन सम्बन्धी ऐन नियमहरूलाई अन्तर्राष्ट्रिय वनस्पति संरक्षण अभिसन्धीसँग सामाज्यस्य तथा अन्य सदस्य राष्ट्र सो सम्बन्धी ऐन नियमहरूसँग एकरूपता कायम गर्ने/गराउने

४. योजना महाशाखा प्रमुखको कार्यविवरण

- कृषि विकास सम्बन्धी वार्षिक कार्यक्रम र बजेट तर्जुमा एवं समन्वय गर्ने
- कृषि सम्बन्धी जनशक्तिको वस्तुस्थिति अद्यावधिक गर्ने तथा जनशक्तिको क्षमता विकासका लागि उच्च अध्ययन तथा तालिमको व्यवस्था गर्ने गराउने ।
- रा.यो.आ., अर्थ मन्त्रालय र अन्य सम्बद्ध निकायसँग समन्वय गर्ने ।

५. नीति तथा अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग समन्वय महाशाखा प्रमुखको कार्यविवरण

- समयसापेक्ष कृषि सम्बन्धी नीति तथा आवधिक योजनाहरूको तर्जुमा, विश्लेषण तथा परिमार्जन गरी कार्यक्रम कार्यान्वयनमा समन्वय गर्ने ।
- कृषि क्षेत्रको विकासको लागि आयोजनाहरूको प्रस्ताव तयारी गरी विभिन्न निजी तथा बैदेशिक दातृ संस्थाहरूसँग कार्यगत समन्वय गर्ने ।

(४) मन्त्रालय अन्तर्गतका विभाग, केन्द्रीय निकाय, आयोग, परिषद्, बोर्ड, समिति तथा संस्थानहरूको विवरणः

केन्द्रीय निकाय

बीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र, हरिहरभवन, ललितपुर ।

कृषि सूचना तथा संचार केन्द्र, हरिहरभवन, ललितपुर ।

राष्ट्रिय कृषि अनुसन्धान तथा विकास कोष, सिंहदरवारप्लाजा, काठमाण्डौ ।

विभागहरू

कृषि विभाग, हरिहरभवन, ललितपुर ।

खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण विभाग, बबरमहल, काठमाण्डौ ।

आयोग

राष्ट्रिय किसान आयोग, काठमाण्डौ ।

परिषद्

नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्, सिंहदरवार प्लाजा, काठमाण्डौ ।

बोर्ड

राष्ट्रिय चिया तथा कफी विकास बोर्ड, नयाँ वानेश्वर, काठमाण्डौ ।

कम्पनी

कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेड, टेकु, काठमाण्डौ ।

राष्ट्रिय बीउ विजन कम्पनी लि., टेकु, काठमाण्डौ ।

समिति

कपास विकास समिति, खजुरा, बाँके ।

कालीमाटी फलफूल तथा तरकारी बजार विकास समिति, कालीमाटी, काठमाण्डौ ।

चन्द्रडाँगी बीउ विजन तथा दुग्ध उत्पादन विकास समिति, झापा ।

नेपाल उखु तथा चिनी विकास समिति, बारा ।

(घ) सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि

यस मन्त्रालयबाट प्रदान गरिने सेवाको विवरण, लाग्ने दस्तुर तथा अवधिका बारे माथि बुँदा नं. (घ) मा उल्लेख गरिएको छ । यस मन्त्रालय अन्तर्गतका गैरकर राजश्वका दरहरू निम्नानुसार उल्लेख गरिएको छ ।

१) मत्स्य विकास सेवा शुल्क :

सि.नं.	शिर्षक नं.	विवरण	दर (रु)	कैफियत
१.	१.१.०७.३०	खाद्य कृषि क्षेत्रको आय		
		(क) मत्स्य बीज		
		(१) फ्राई		
		● कमन कार्प / गोटा	०।२५	
		● चाइनिज कार्प / गोटा	०।२५	
		● मेजर कार्प / गोटा	०।२५	
		● सौन्दर्य माछा / गोटा	२।५०	
		(२) फिङ्गरलिङ्ग (२-३ इन्च)		
		● कमन कार्प / गोटा	०।७५	
		● चाइनिज कार्प / गोटा	०।७५	
		● स्थानीय मेजर कार्प / गोटा	०।७५	

		(३) फिङ्गरलिङ्ग (३ इन्च भन्दा बढी)		
		● कमन कार्प / गोटा	११५०	
		● चाइनिज कार्प / गोटा	११५०	
		● स्थानीय मेजर कार्प / गोटा	११५०	
		(४) ह्याचलिङ्ग		
		● चाइनिज कार्प / लाख	२५००१-	
		● भाकुर / लाख	२५००१-	
		● रहु, नैनी / लाख	२०००१-	
		(ख) खाने माछा* / के.जी. औषत मूल्य (कमन/ग्रास कार्प/भाकुर/सिल्भर/बिगहेड/रहु/नैनी/टिलापिया)	न्यूनतम १५०१-	

*द्रष्टव्य : खाने माछाको मूल्य जात र स्थान अनुसार फरक पर्ने भएकोले प्रस्तावित न्यूनतम दरमा नघट्ने गरी स्थानीय जिल्ला दररेटसमितिको निर्णय अनुसार कार्यान्वयन हुने ।

२) माटो तथा मलखाद परीक्षण सेवा शुल्क :

सि.नं	शिर्षक. नं.	विवरण	कैफियत		
			दर (रू)		
१.	१.१.०७.३०	खाद्य कृषि क्षेत्रको आय			रसायन तथा अन्य विश्लेषण सामग्रीमा भएको मूल्य वृद्धिको अनुपातमा नयाँ दररेट निर्धारण गरिएको ।
		(क) माटो विश्लेषण			
		● प्राङ्गारिक पदार्थ विश्लेषण	१००।-		
		● माटोको पि.एच.विश्लेषण	१०।-		
		● टेक्स्चर विश्लेषण	३०।-		
		● नाइट्रोजन विश्लेषण	८०।-		
		● विरूवाले प्राप्त गर्ने फोस्फरस विश्लेषण	१००।-		
		● विरूवाले प्राप्त गर्ने पोटासियम विश्लेषण	८०।-		
		● सूक्ष्मतत्व विश्लेषण : बोरोन, मोलिब्डेनम (प्रति तत्व)	४००।-		
		● जिन्क, आइरन, कपर, म्याङ्गनिज (प्रति तत्व)	२५०।-		
		(ख) रासायनिक मल विश्लेषण			रसायन तथा अन्य विश्लेषण सामग्रीमा भएको मूल्य वृद्धिको अनुपातमा नयाँ दररेट निर्धारण गरिएको ।
		● कुल नाइट्रोजन विश्लेषण	३००।-		
		● नाइट्रेट नाइट्रोजन विश्लेषण	३००।-		
		● एमोनिकल नाइट्रोजन विश्लेषण	१५०।-		
		● कुल फोस्फरस विश्लेषण	५००।-		
		● फ्रयाक्सनल फोस्फरस (पानीमा घुलनशील, साइट्रिक एसिडमा घुलनशील, साइट्रिक एसिड अघुलनशील फस्फोरस विश्लेषण)	१२००।-		

सि.नं	शिर्षक. नं.	विवरण		कैफियत
			दर (रु)	
		● पोटास (STPB तरिका)	६५०१-	नयाँ दररेट निर्धारण गर्न आवश्यक भएको ।
		● पोटास (फ्लेम फोटोमिटर तरिका)	४००१-	
		(ग) प्राङ्गारिक मल विश्लेषण		
		● कुल नाइट्रोजन विश्लेषण	४५०१-	
		● कुल फोस्फरस विश्लेषण	५००१-	
		● पोटास (फ्लेम फोटोमिटर तरिका)	४००१-	
		● चिस्यान विश्लेषण	२०१-	
		● प्राङ्गारिक कार्वन विश्लेषण	१२०१-	
		● पि.एच. विश्लेषण	१२१-	

★ ★ द्रष्टव्य :

क. कृषक आफैले ल्याएको वा जिल्ला कृषि विकास कार्यालय / कृषि विभाग अन्तर्गतका फार्म केन्द्रहरू वा अन्य सरकारी कार्यालय वा सरकारी स्वामित्वमा रहेका संस्थानहरूबाट आएका नमूना विश्लेषण शुल्कमा ७५% छुट दिने ।

ख. अध्ययन अनुसन्धान कार्यकालागि विद्यार्थी वा विश्वविद्यालयका सम्बन्धित अध्येताले अध्ययन केन्द्र वा विश्वविद्यालयको सम्बन्धित विभागको सिफारिस पत्र पेश गरेमा नमूना विश्लेषण शुल्कमा ५०% छुट दिने ।

३) बीउ विजन परीक्षण तथा सेवा शुल्क :

सि.नं.	शिर्षक नं.	विवरण	दर (रु)	कैफियत
१	१.१.७.३०	खाद्य कृषि क्षेत्रको आय		
		● उमारशक्ति परीक्षण	२२९१-	
		● शुद्धता परीक्षण	१७४ १-	
		● चिस्यान परीक्षण	१५४ १-	
		● टेट्राजोलियम टेस्ट	२८९१-	
		● भिगर परीक्षण	२३२१-	
		● बीउको स्वास्थ्य परीक्षण	३५९१-	
		● जातीय शुद्धता परीक्षण क) बायोकेमिकल्स टेस्ट ख) ग्रो आउट टेस्ट ग) इलेक्टोफोरेसिस	- - -	यी परीक्षणहरू प्रयोगशालामा प्रचलनमा नरहेकाले हटाउने ।
		● १००० दाना तौल	१९०१-	
		● बीउ नमूना लिए वापत शुल्क	२९४ प्रति नमुना	
		● खेत निरीक्षण	३२० प्रति हे.	
		● बीउ प्रमाणीकरण	१०० प्रति मे. टन	

४) फलफूल विरूवाको मूल्य :

(क) विभिन्न फलफूलको कलमी विरूवा:

सि.नं.	शिर्षक नं.	फलफूलको नाम	उमेर (वर्ष)	उचाई (फिट)	
१	१.१.७.३०	स्याउ	२	२-३	४०।-
२		नासपाती	१-२	२-३	४०।-
३		आरू	१-२	१.५-३	३५।-
४		आरूवखडा	१-२	१.५-३	३५।-
५		चेरी	१-२	१.५-३	३५।-
६		खुर्पानी	१-२	१.५-२.५	३५।-
७		कागजीवदाम	१-२	१-२	३५।-
८		हलुवावेद	१-२	१.५-२.५	४०।-
९		कटुस	१-२	१-२	४५।-
१०		ओखर (दाँते)	१-२	१-२	५०।-
११		पिकानट (चुचे ओखर)	१-२	१-२	५०।-
१२		लप्सी	१-२	२-४	५०।-
१३		फ्लावरिङ्ग पिच	१-२	१.५-३	३५।-
१४		किवि	१-२	१-२	१००।-
सि.नं.	शिर्षक नं.	फलफूलको नाम	उमेर (वर्ष)	उचाई (फिट)	
१५		सुन्तला	१-२	१.५-२.५	३५।-
१६		जुनार	१-२	१.५-२.५	३५।-
१७		कागती	१-२	१	३५।-

१८		निबुवा	१-२	१-२	३५१-
१९		भोगटे	१-२	१-२	३५१-
२०		चाक्सी	१-२	१-२	३५१-
२१		बिमिरो	१-२	१-२	३५१-
२२		किन्नो	१-२	१.५-२.५	३५१-
२३		मुन्तला	१-२	०.७५-१.५	५०१-
२४		आँप (अविहायात)	१-२	१.५-३	१००१-
२५		आँप (अम्रपाली र मल्लिका)	१-२	१.५-३	७५१-
२६		आँप (अन्य जात)	१-२	१.५-३	४५१-
२७		लिचि	१-२	१-२	४०१-
२८		केरा (तन्तु प्रजनन)	१	१-२	१५१-
२९		अम्बा	१-२	१.५-२.५	२५१-
३०		अमला	१-२	१-२	३०१-
३१		एभोकाडो	१-२	१.५-३	४०१-
३२		सपोटा	१-२	२	३०१-
३३		लौकाट	१-२	१-२	३०१-
३४		जैतुन	१-२	१-२	४०१-
३५		फीजुवा	१-२	१-२	२५१-

(ख) विभिन्न फलफूलको बिजु विरूवा:					
सि.नं.	शिर्षक नं.	फलफूलको नाम	उमेर (वर्ष)	उचाई (फिट)	दर (रु)
१	१.१.७.३०	ओखर (दाँते)	१-३	१-२	२५१-

२		पिकानट (चुचे ओखर)	१-२	१-२.५	२५।-
३		कागजीवदाम	१-२	१.५-२.५	२५।-
४		कटुस	२	१.५-२.५	२५।-
५		किवि	१-२	१-२	५०।-
६		सुन्तला	१-२	१.५-२.५	२०।-
७		कागती	१-२	१-१.५	२०।-
८		निबुवा	१-२	१-२	२०।-
९		चाक्सी	१-२	१-२	२०।-
१०		रूखकटहर	१	१-२	२०।-
११		अम्बा	१-२	१-२	१०।-
१२		अमला	१-२	१-२	१०।-
१३		काफल	१-२	१-२	१०।-
१४		सरीफा	१-२	१-२	१०।-
१५		एभोकाडो	१-२	१-२	२५।-
सि.नं.	शिर्षक नं.	फलफूलको नाम	उमेर (वर्ष)	उचाई (फिट)	दर (रु)
१६		बयर	१-२	१-२	१०।-
१७		बेल	१-२	१-२	१०।-
१८		जैतुन	१-२	१-२	१०।-
१९		काजु	१-२	१.५-२.५	२०।-
२०		सुपारी	१-२	१-२	२०।-
२१		मेवा बर्णशंकर (पोली ब्याग)	६ महिना	१-१.५	१५।-
२२		मेवा स्थानीय (पोली ब्याग)	६ महिना	१-१.५	१०।-

२३		कफी	८ महिना	१-२	१०१-
२४		कफी (पोली ब्याग)	-	१-२	१५१-
२५		मेकाडिमियानट	१-२	१-२	३०१-
२६		नरिवल	१-२	१-२	१२०१-

(ग) विभिन्न फलफूलको कटिड (जरावाल) बिरूवा:

सि.नं.	शिर्षक नं.	फलफूलको नाम	उमेर (वर्ष)	उचाई (फिट)	दर (रु.)
१	१.१.७.३०	अनार	१	१.५-२.५	५०१-
२		अंगुर	१	१.५-२.५	१५१-
३		अंजिर	१	१.५-२.५	१५१-
४		हेजलनट	१-२	१.५-२.५	१५१-
५		जैतुन	१-२	१-२	२०१-
६		भुईँ ऐँसेलु(स्ट्रवेरी) रनर पोली ब्याग	३-६ महिना	१	१५१-
७		भुईँकटहर	४ महिना	०.७५-१.५	१०१-
८		केरा (सकर्स)	३-६ महिना	१-२	१५१-

(घ) स्क्रिन घर (Screen House)भित्र उत्पादित प्रमाणीकरण गरेको सुन्तलाजात फलफूलको कलमी बिरूवा:

सि.नं.	शिर्षक नं.	फलफूलको नाम	उमेर (वर्ष)	उचाई (फिट)	दर (रु.)
१	१.१.७.३०	सुन्तला	१.५-२.५	१.५-२.५	१२५१-

२		जुनार	१.५-२.५	१.५-२.५	१२५।-
---	--	-------	---------	---------	-------

(ड) विभिन्न फलफूलको रूटस्टक बिरूवा:

सि.नं.	शिर्षक नं.	फलफूलको नाम	उमेर (वर्ष)	उचाई (फिट)	दर (रु)
१	१.१.७.३०	स्याउ	१-२	१-२	१०।-
२		ईडी मयल	१-२	१-२	१०।-
३		क्रेब एप्पल	१-२	१-१.५	१०।-
४		किवि	१-२	१-२	३०।-
५		जैतुन	१-२	१-१.५	१०।-
६		आरू (स्थानीय)	१-२	१-१.५	१०।-
७		चेरी	१-२	१.५-३	१०।-
८		हलुवावेद	१-२	१-२	१०।-
९		हाडे ओखर	१-२	१-२	१५।-
१०		लप्सी	१-२	१.५-२.५	१५।-
११		आँप	१-२	१-२	१०।-
१२		तिनपाते सुन्तला	१-२	१-१.५	१०।-
१३		सिट्रेन्ज	१-२	१-१.५	१०।-
१४		ज्यामिर	१-२	१-१.५	१०।-

६) तालिम तथा प्रसारका भौतिक सामग्रीको सेवा शुल्क :

क्र.सं.	शिर्षक नं.	विवरण		दर (रू)
१	१.१.०७.३०	सरकारी क्षेत्रको अन्य आय		
		(क)	तालिम कक्ष प्रति दिन	
			(अ) कृषि विकास मंत्रालय अन्तर्गत बाहेक अन्य सरकारी निकाय	१०००१-
			(आ) गैह्र सरकारी	२०००१-
		(ख)	सभा कक्ष प्रति दिन	
			(अ) कृषि विकास मंत्रालय अन्तर्गत बाहेक अन्य सरकारी निकाय	१५००१-
			(आ) गैह्र सरकारी	३०००१-
		(ग)	क्षेत्रीय कृषि तालिम केन्द्रहरूको आवास प्रति दिन	
			(अ) कृषि विकास मंत्रालय अन्तर्गत बाहेक अन्य सरकारी निकाय	५०१-
क्र.सं.	शिर्षक नं.	विवरण	क्र.सं.	
			(आ) गैह्र सरकारी	१००१-
		(घ)	कृषि तालिम निर्देशनालयको आवास प्रति दिन	
			(अ) तालिमी	५०१-
			(आ) अन्य सबै निकायका अधिकृत/कर्मचारी	१००१-
		(ङ)	ओभरहेड प्राजेक्टर प्रति दिन	
			(अ) कृषि विकास मंत्रालय अन्तर्गत बाहेक अन्य सरकारी निकाय	५००१-
			(आ) गैह्र सरकारी	१०००१-
		(च)	मल्टिमिडिया प्रति दिन	
			(अ) कृषि विकास मंत्रालय अन्तर्गत बाहेक अन्य सरकारी निकाय	१०००१-
			(आ) गैह्र सरकारी	२५००१-

		(छ)	मिनिवस प्रति दिन ईन्धन र चालकको दै.भ्र.भत्ता सम्बन्धित निकायले बेहोर्ने	
			(अ) कृषि विकास मंत्रालय अन्तर्गत बाहेक अन्य सरकारी निकाय	३०००१-
			(आ) गैह्र सरकारी	४०००१-

७) खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण सम्बन्धी सेवाका क्षेत्रहरू तथा सेवा शुल्क :

सि.नं.	शिर्षक नं.	विवरण	दर
१	१.१.०७.३०	खाद्य कृषि क्षेत्रको आय (विश्लेषण दस्तुर)	
		Melamine test	१०००१-
		Methanol test	१०००१-
		Formalin test	१०००१-
		Hydroxy-methyl furfural (HMF)	१०००१-
		Antibiotic/Veterinary drug Residue (per residue)	५००१-
		Heavy metal per parameter	५००१-
		Verification of Lactometer	५००१-
		Water Activity	५००१-
		Ethanol	५००१-

(ड) निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी,

यस मन्त्रालयबाट निर्णय गर्दा “सरकारी निर्णय प्रक्रिया सरलीकरण निर्देशिका, २०६५” लाई परिपालन गर्ने गरिएको छ । माननीय मन्त्रीज्यू र मन्त्रालयका सचिवस्तरबाट हुने निर्णय टिप्पणी प्रक्रिया अवलम्बन गर्ने गरिएको छ । अधिकार प्रत्यायोजन भएबमोजिम महाशाखा प्रमुख र शाखा प्रमुखहरूबाट निर्णय हुने गरिएको छ । विषयवस्तुअनुसार कतिपय निर्णय पत्रमा नै तोकादेश गरी गर्ने गरिएको । नेपाल सरकार मन्त्रपरिषद्मा निर्णयका लागि पठाउनु पर्ने तोकिएका विषयहरू विभागीय मन्त्रीबाट स्वीकृति भएपश्चात प्रस्ताव गरी पठाउने गरिन्छ ।

(च) निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी

यस मन्त्रालयबाट गरिएका निर्णयउपर उजुरी गर्नु परेमा निर्णय गर्ने अधिकारीभन्दा एक तह माथिका अधिकारी समक्ष उजुरी गर्नुपर्नेछ । प्रचलित कानुनले नै तोकेका विषयमा सोही बमोजिम नै हुनेछ ।

(छ) सम्पादन गरेको कामको विवरण

- आ.व २०७४/७५ को नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्ययोजना (असोज महिनासम्मको प्रगति)
- आ.ब. २०७४/७५ बजेट वक्तव्यमा उल्लेखित बुँदाहरू सम्बन्धमा कृषि विकास मन्त्रालयको कार्ययोजना

(ज) सूचना अधिकारी र प्रमुखको नाम, पद :

प्रमुखको नाम र पद : डा. सुरोज पोखरेल, सचिव

सम्पर्क नं. ०१-४२११८०८

सूचना अधिकारी :मणिरत्न अर्याल, वरिष्ठ कृषि अर्थ विज्ञ

सम्पर्क नं. ०१-४२११६६५

ईमेल : maniaryal7@gmail.com

(भ्र) ऐन, नियम, विनियम वा निर्देशिकको सूची

कृषि विकास मन्त्रालयको कार्यक्षेत्र भित्र रही कार्यसम्पादन गर्नुपर्ने प्रचलित नीति (ऐन, नियमावली, आदेश, निर्देशिका, कार्यविधि, मार्गदर्शन एवं अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि, सम्झौताहरू निम्न बमोजिम रहेका छन् :-

(१) ऐनहरू

- (१) जलचर ऐन, २०१७
- (२) खाद्य ऐन, २०२३
- (३) दाना पदार्थ ऐन, २०३३
- (४) बीउ विजन ऐन, २०४५
- (५) जीवनाशक विषादि ऐन, २०४८
- (६) नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् ऐन, २०४८
- (७) राष्ट्रिय चिया तथा कफी विकास बोर्ड ऐन, २०४९
- (८) बिरूवा संरक्षण ऐन, २०६४
- (९) कृषि तथा पशुधन बीमा लेख, २०६९

(२) नियमावलीहरू

- (१) दाना पदार्थ नियमावली, २०४१
- (२) जीवनाशक विषादि नियमावली, २०५०

- (३) खाद्य नियमावली, २०५७
- (४) बीउ विजन नियमावली, २०६९

(३) आदेशहरू

- (१) कपास विकास समिति (गठन) आदेश, २०३७
- (२) चन्द्रडाँगी बीउ विजन तथा दुग्ध विकास समिति (गठन) आदेश, २०५२
- (३) रासायनिक मल (नियन्त्रण), आदेश, २०५५
- (४) कालिमाटी फलफूल तथा तरकारी बजार विकास समिति (गठन) (तेश्रो संशोधन) आदेश, २०६३

(४) नीतिहरू

- (१) दीर्घकालीन कृषि योजना प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्नेसम्बन्धी नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्था, २०५०
- (२) राष्ट्रिय बीउ विजन नीति, २०५६
- (३) राष्ट्रिय चिया नीति, २०५७
- (४) राष्ट्रिय मल नीति, २०५८
- (५) राष्ट्रिय कफी नीति, २०६०
- (६) सिंचाई नीति, २०६०
- (७) राष्ट्रिय कृषि नीति, २०६१
- (८) कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन नीति, २०६३
- (९) कृषि जैविक विविधता नीति, २०६३
- (१०) खर्क नीति, २०६८ (Rengeland Policy, 2012)

- (११) पुष्प प्रवर्द्धन नीति, २०६९
- (१२) कृषि यान्त्रिकरण नीति, २०७०
- (१३) वाणिज्य नीति, २०६५
- (१४) जलवायु परिवर्तन नीति, २०६७
- (१५) औद्योगिक नीति, २०६७
- (१६) आपूर्ति नीति, २०६९
- (१७) विज्ञान तथा प्रविधि नीति, २०६१
- (१८) जैविक प्रविधि नीति, २०६३
- (१९) कृषि यान्त्रिकरण प्रवर्द्धन नीति, २०७१
- (२०) कृषि जैविक विविधता नीति, २०६३
- (२१) वन नीति, २०७१

(५) निर्देशिकाहरू

- (१) साना सिंचाई विशेष कार्यक्रम
- (२) सहकारी खेतीमा आधारित साना सिंचाई स्कीम कार्यक्रम
- (३) कृषि उपज बजार स्थलको व्यवस्था तथा सञ्चालन सम्बन्धी निर्देशिका, २०५३ (संशोधन सहित)
- (४) खाद्य पोषण सुरक्षा अभियान कार्यक्रम अन्तर्गत रासायनिक मल तथा बीउ विजनमा हुवानी अनुदान सहूलियत उपलब्ध गराउने कार्यको निर्देशिका, २०५९
- (५) प्रयोगशालाहरूको सःशुल्क सेवा सम्बन्धी कार्यान्वयन निर्देशिका, २०५९/६०
- (६) कृषि क्षेत्रको लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०६०
- (७) कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय अन्तर्गत करार तथा साभेदारी कार्यक्रम-सञ्चालन निर्देशिका, २०६१
- (८) कृषि विकास योजना, जनकपुरको साना सिंचाई (स्यालो ट्यूबवेल) कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका, २०६४

- (९) हिउँदे हाइब्रीड मकै क्षति राहत निर्देशिका, २०६७
- (१०) हिउँदे हाइब्रीड मकै क्षति प्रभावित क्षेत्रमा Shallow Tubewell कार्यान्वयन निर्देशिका, २०६७
- (११) प्राङ्गारिक मल अनुदान निर्देशिका, २०६८
- (१२) प्राङ्गारिक कृषि उत्पादनको सामूहिक प्रमाणीकरणका लागि आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली निर्देशिका, २०६९
- (१३) प्राङ्गारिक कृषि उत्पादनको सहभागीतामूलक गुणस्तर निर्धारण प्रणाली सञ्चालन सम्बन्धी मार्गदर्शन, २०६९
- (१४) बीउ विजनको दीर्घकालिन राष्ट्रिय सोच, २०७० (National Seed Vision, 2013-2025)
- (१५) सहकार्यमा तरल नाईट्रोजन प्लान्ट संचालन, उत्पादन तथा आपूर्ति व्यवस्थापन कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७१
- (१६) पशु आहारा राष्ट्रिय अभियान कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७० (प्रथम संशोधन, २०७१)
- (१७) सहकार्यमा तरल नाईट्रोजन प्लान्ट संचालन, उत्पादन तथा आपूर्ति व्यवस्थापन कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७१
- (१८) पशु आहारा राष्ट्रिय अभियान कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७० प्रथम संशोधन), २०७१
- (१९) आन्तरिक प्लान्ट क्वारेन्टाइन निर्देशिका, २०७३
- (२०) साना किसान कृषि विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका २०७३
- (२१) कृषि संग सम्वन्धित सहकारी तथा संघ संस्थाहरुलाई कृषि विकासका लागि प्रदान गरिने अनुदान कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७३
- (२२) खाद्य स्वच्छताको आधारमा होटेल रेष्टुरेन्ट स्तरीकरण गर्ने सम्वन्धी निर्देशिका, २०७४
- (२३) प्रशोधित पिउने पानी उत्पादन मापदण्ड सम्वन्धी निर्देशिका, २०७४
- (२४) बाढी पहिरो प्रभावित जिल्लाहरुमा राहत/कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका (पहिलो संशोधन), २०७४

(६) कार्यविधिहरू, मार्गदर्शन, मापदण्ड बीमा आदि

- (१) कृषि क्षेत्रको निक्षेपण सम्बन्धी कार्य सञ्चालन कार्यविधि, २०५९
- (२) कृषि फार्म/केन्द्रहरूको दोहोरो मार्ग व्यवस्थापन प्रणाली तथा अतिरिक्त कार्यक्रम सञ्चालन कोष सम्बन्धी कार्यविधि, २०६०
- (३) कर्णाली अञ्चलका ५ वटै जिल्लाहरू तथा मुस्ताङ्ग जिल्लाबाट उत्पादित स्याउको लागि कार्टुन तथा ढुवानी अनुदान नर्मस एवम् कार्यविधि, २०६६ (संशोधन सहित)
- (४) कर्णाली अञ्चलका प्रत्येक जिल्ला तथा सोलुखुम्बुबाट सिमी ढुवानी अनुदान नर्मस तथा कार्यविधि, २०६६
- (५) सामुदायिक बीउ बैंक स्थापना सम्बन्धी कार्यविधि, २०६६
- (६) मौरी गोला उपहार कार्यक्रमको कार्यविधि, २०६६
- (७) बुटवल कृषि उपज थोक बजार सञ्चालन कार्यविधि, २०६७
- (८) अभियानमुखी सुन्तलाजात बगैचा प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यविधि
- (९) अभियानमुखी प्याज कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०६८
- (१०) अभियानमुखी मकै तथा भटमास कार्यक्रम कार्यविधि
- (११) अभियानमुखी मत्स्य कार्यक्रम कार्यविधि
- (१२) श्रोत संरक्षण प्रविधि प्रदर्शनी कार्यक्रम कार्यविधि
- (१३) सहकारी संघ/संस्थालाई उपलब्ध गराउने अनुदान एवम् भन्सार महसुलमा छुट सुविधा सिफारिस सम्बन्धी कार्यविधि, २०६८
- (१४) प्राङ्गारिक तथा जैविक मल नियमन कार्यविधि, २०६८
- (१५) कृषकहरूलाई उन्नत बीउ विजन खरीद मूल्यमा अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि, २०६८
- (१६) बीउ आलु आत्मनिर्भर कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०६८ तथा रष्टिक स्टोर निर्माणमा अनुदान सम्बन्धी नर्मस
- (१७) कृषि यान्त्रिकरण तथा पशुधन उद्योग स्थापनामा पूँजीगत अनुदान तथा भन्सार मिनाहा र मूल्य अभिवृद्धि कर छुट सुविधा सिफारिस सम्बन्धी कार्यविधि, २०६९
- (१८) राष्ट्रिय प्राङ्गारिक कृषि सम्बन्धी प्रदायक निकायको सम्बन्धन प्रदान गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको कार्यविधि, २०६९

- (१९) प्राङ्गारिक कृषि उत्पादन निर्यातका लागि प्रमाणीकरण शुल्क अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था सम्बन्धी कार्यविधि, २०६९
- (२०) प्राङ्गारिक कृषि उत्पादनको सहभागितामूलक गुणस्तर निर्धारण प्रणाली सञ्चालन सम्बन्धी मार्गदर्शन, २०६९
- (२१) बाली तथा पशुपंक्षी बीमा निर्देशन, २०६९
- (२२) सुन्तलाजात फलफूल बगैँचा दर्ता कार्यविधि
- (२३) अदुवा बेसार प्रदर्शन कार्यक्रम सम्बन्धी कार्यविधि तथा नर्मस्
- (२४) उच्च मूल्य कृषि वस्तु विकास आयोजना, आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय नर्मस्
- (२५) लेख रचनाको पारिश्रमिक परिमार्जन सम्बन्धी नर्मस्
- (२६) प्लाष्टिक पोखरी निर्माण कार्यविधि, २०७०
- (२७) सर्भे सभिलेन्स कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७०
- (२८) शित भण्डार निर्माणका लागि अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७०
- (२९) कृषि यान्त्रिकरण अनुदान परिचालन कार्यविधि, २०७०
- (३०) कृषि सहकारी संस्थालाई कृषि उपज खरिद बिक्रीका लागि अनुदान वितरण कार्यविधि, २०७०
- (३१) अभियानमूलक समस्या निदान कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७०
- (३२) नमूना आई. पि. एम. गाउँ स्थापना तथा संचालन कार्यविधि, २०७०
- (३३) अभियानमुखी तेलहन बाली उत्पादन आयोजनाको कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७०
- (३४) कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि स्वीकृती, २०७०
- (क) मध्य पहाडी वृहत्तर मकै उत्पादन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७०
- (ख) सहायक बाली (Minor Crop) प्रवर्द्धन कार्यक्रम, कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७०
- (ग) जुट खेती विस्तार तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७०
- (घ) उखु खेती विस्तार तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७०

- (ड) रबर खेती विस्तार तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७०
- (च) मुसुरो उत्पादन प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०६८ (पहिलो संशोधन, २०७०)
- (३५) बीउ आत्मनिर्भर कार्यक्रम कार्यविधि, २०६८ (प्रथम संशोधन, २०७०)
- (३६) युवा रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७०
- (३७) व्यावसायिक बेमौसमी तरकारी उत्पादन पकेट कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७०
- (३८) अदुवा प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७०
- (३९) अलैचीको रोग व्यवस्थापन तथा नर्सरी स्थापना कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७०
- (४०) प्याजको शित भण्डार निर्माण कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७०
- (४१) स्याउ आत्मनिर्भर कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०६८ (पहिलो संशोधन, २०७०)
- (४२) सुन्तला बगैचा सुदृढिकरण अभियान कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७०
- (४३) गुणस्तरिय बीउ उत्पादन कृषक पाठशाला संचालन नर्मस् एवं कार्यविधि (प्राविधिक पक्ष)
- (४४) सुन्तलाजात फलफूल सम्बन्धी नर्मस्, २०७०
- (४५) साना सिंचाई विशेष कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका (पहिलो संशोधन, २०७०)
- (४६) तालिम/गोष्ठी संचालन तथा जनरल प्रकाशन सम्बन्धी आर्थिक नर्मस् परिमार्जन
- (४७) आयोजनाका कृयाकलाप कार्यान्वयन नर्मस् (उच्च मूल्य कृषि वस्तु विकास आयोजना)
- (४८) विभिन्न प्रतियोगिताको नर्मस् संशोधन सम्बन्धमा
- (४९) घाँस बालीको व्यावसायिक बीउ उत्पादन तथा वजारीकरण कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७०
- (५०) कृषि विकास योजना जनकपुरवाट संचालित कार्यक्रमहरूको कार्य संचालन निर्देशिका, २०६८ (पहिलो संशोधन, २०७०)
- (५१) ग्रामिण युवा स्वरोजगार प्रवर्द्धन पशु विकास कार्यक्रम कार्यविधि, २०६४ (पहिलो संशोधन, २०७०)
- (५२) मौरी, च्याउ, रेशम कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७०

- (५३) मत्स्य विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७०
- (५४) बाली उत्पादनोपरान्त क्षति न्यूनीकरण तथा गुणस्तरीय कृषि वस्तु उत्पादनको लागि कृषक, कृषक समूह, कृषि सहकारी तथा कृषि उद्यमीहरूलाई अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७०
- (५५) यूवा लक्षित कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७०
- (५६) सामुदायिक पोष्ट हार्भेष्ट सेवा केन्द्र स्थापना सम्बन्धी वित्तिय संस्थाको साभेदारीमा ब्याज अनुदान परिचालन कार्यविधि, २०७०
- (५७) लघुवित्त/सहकारी संस्थासँगको साभेदारीमा कृषि औजार, उपकरण खरिद तथा संचालन गर्न ब्याज अनुदान परिचालन कार्यविधि, २०७०
- (५८) सामुदायिक कृषि यान्त्रिकरण सेवा केन्द्र सम्बन्धी कार्यविधि, २०७०
- (५९) राष्ट्रपति उत्कृष्ट कृषक कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७१
- (६०) बाली तथा पशुधन बीमाको प्रिमियम अनुदान उपलब्ध गराउने निर्देशिका, २०७०
- (६१) कृषि विभाग अन्तर्गत कृषि ईन्जिनियरिङ्ग निर्देशनालयबाट संचालित कृषि यान्त्रीकरण अनुदान परिचालन कार्यविधि, २०७० प्रथम संसोधन), २०७१(
- (६२) एकिकृत शत्रुजीव व्यवस्थापन) अनुशरण (एम.पी.आई)Follow up)कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७१
- (६३) जग्गा भाडामा लिइ व्यवसायिक खेती गर्ने लक्षित समुदायका कृषकलाई अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७१
- (६४) पशु गोठ सुधार तथा घाँसेवाली उत्पादन प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्बन्धि कार्यविधि, २०७१
- (६५) चियापत्ती ढुवानी प्रयोजनका लागि पिकअप,मिनीट्रकको आयातमा भन्सार महशूल छुट सुविधा सिफारिश सम्बन्धी कार्यविधि, २०७१
- (६६) अनुदानमा मिल्कीङ्ग मेसिन वितरण कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि — २०७१
- (६७) भ्यागुते र चरचरे रोग नियन्त्रण कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७१
- (६८) व्यवसायिक पशु पालन फार्म व्यवस्थापनको लागि अनुदान कार्यविधि (भैंसी/गाई), २०७१
- (६९) शित भण्डार निर्माणका लागि अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७१
- (७०) कृषि विभाग अन्तरगत संचालन हुने युवा लक्षित कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७१
- (७१) भटमास उत्पादन प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७१
- (७२) तेलहन एवं जुट बालीहरूको उत्पादित बीउमा अनुदान सहयोग कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७१

- (७३) मसिना तथा वासनादार धान उत्पादन प्रबद्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७१
- (७४) युवाहरूलाई व्यवसायिक कृषि कर्जामा प्रदान गरिने व्याज अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७१
- (७५) प्राङ्गरिक मल अनुदान कार्यविधि (जिल्लास्तर), २०७२
- (७६) व्यवसायिक कृषिपशु/ु विकास फार्मको पूर्वाधार विकास तथा प्राविधिक क्षमता अभिवृद्धि गरी उत्कृष्ट फार्म विकास गर्ने कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७२
- (७७) तरकारी उत्पादनका लागि उन्नत प्रविधिमा आधारित हाईटेक ग्रीनहाउस निर्माण कार्यविधि, २०७२
- (७८) महिलाद्वारा संचालित तथा व्यवस्थित एकिकृत कृषि फार्म संचालन कार्यविधि, २०७२
- (७९) सिमान्तकृत समुदाय लक्षित कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७२
- (८०) खेतीयोग्य बाँझो जग्गालाई उपयोग गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७२
- (८१) जैतुन प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७२
- (८२) भुकम्प प्रभावित जिल्लामा सिचाई तथा जलश्रोत व्यवस्थापन आयोजना राहत कार्यक्रम अन्तर्गत गोठ निर्माण/पुनः निर्माण सहयोग कार्यविधि, २०७२
- (८३) कृषि सहकारी संघ संस्थाहरूलाई उपलब्ध गराईने अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७२
- (८४) प्रशोधन कारखाना स्थापना अनुदान (अदुवा र वेसार)कार्यविधि, २०७२
- (८५) हाईटेक ग्रीन हाउस निर्माणमा अनुदान कार्यविधि, २०७२ पहिलो संशोधन), २०७३(
- (८६) फलफूल बिरुवा उत्पादन पूर्वाधार विकास कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७३
- (८७) "फलफूल दशक संचालन कार्यविधि "(८३/२०८२-७४/२०७३ .व.आ), २०७३
- (८८) द्वन्द्व पिडित लक्षित विशेष कृषि कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि (तरकारी), २०७३
- (८९) सिमान्तकृत तथा पिछडिएको समुदाय लक्षित कृषि विशेष कार्यक्रम पहिलो संशोधन) कार्यान्वयन कार्यविधि (तरकारी), २०७३(
- (९०) पूर्व मूलबीउ उत्पादनका लागि टिस्युकल्चर प्रयोगशाला स्थापना र संचालन तथा टिस्युकल्चर प्रयोगशाला र स्क्रीन हाउस सुदृढीकरण गर्न निजी क्षेत्रलाई अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७३
- (९१) मौरी, च्याउ र रेशम कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७० पहिलो संशोधन २०७३
- (९२) शीतघर तथा खाद्यान्न भण्डारण घर स्थापना कार्यक्रमका लागि व्याज अनुदान मापदण्ड, २०७३

- (९३) राष्ट्रिय आलु बाली विकास कार्यक्रम खुमलटारको पूर्व मूल बीउ आलु उत्पादनका लागि टिस्युकल्चर प्रयोगशाला स्थापना र संचालन गर्न नीजि क्षेत्रलाई अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि २०७३ र पूर्व मूल बीउ आलु उत्पादनका लागि टिस्युकल्चर प्रयोगशाला तथा स्क्रिनहाउस सुदृढिकरण गर्न नीजि क्षेत्रलाई अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि २०७३ स्वीकृत सम्बन्धमा
- (९४) तरकारी विकास निर्देशनालयको राउटे र सिमान्तकृत समुदाय लक्षित कृषि विशेष कार्यक्रम २०७३ तेश्रो संसोधन) कार्यान्वयन कार्यविधि (तरकारी))
- (९५) मत्स्य विकास निर्देशनालयको कार्यविधि सम्बन्धमा
- (९६) मत्स्य उत्पादन विशेष कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०७२२०७३ पहिलो संसोधन))
- (९७) सहभागितात्मक ट्राउट विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि पहिलो संसोधन २०७३
- (९८) बृहत्तर रेन्बो ट्राउट विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०७३
- (९९) एक हेक्टर जलाशय नर्सरी पोखरी निर्माण कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०७३
- (१००) कार्प ह्याचरी निर्माण एवं व्यवस्थापन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०७३
- (१०१) तरकारी विकास निर्देशनालयको बगर खेती कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०७३
- (१०२) पोष्ट हार्भेष्ट व्यवस्थापन निको बाली उत्पादोपरान्त क्षति न्यूनीकरण तथा गुणस्तरीय कृषि वस्तु उत्पादनको लागि कृषक समुह., कृषि सहकारी तथा कृषि उद्यमीहरूलाई अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि २०७० (प्रथम संशोधन २०७३)
- (१०३) कृषि प्रसार नि २०७३ को तालिम तथा प्रदर्शन फार्म स्थापना तथा संचालन कार्यविधि.
- (१०४) कृषि प्रसार नि २०७० क पोखरी निर्माण कार्यविधिको प्लाष्टि.(पहिलो संशोधन २०७३)
- (१०५) प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजनाको पकेट ब्लक जोन र सुपरजोनको कार्यसंचालन कार्यविधि २०७३ साथै प्रतिफलमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान कार्यक्रम संचालन कार्यविधि २०७३
- (१०६) कृषि ईन्जिनियरिङ्ग निर्देशनालयको शुन्यशक्ति र वैकल्पिक उर्जा सिंचाई प्रणाली जडानको लागि अनुदान परिचालन कार्यविधि २०७३ स्वीकृत
- (१०७) कृषि ईन्जिनियरिङ्ग निर्देशनालयको सेटमा कृषि यान्त्रिकरण अनुदान परिचालन कार्यविधि २०७३
- (१०८) एक गाउँ एक उत्पादन २०७० एक जिल्ला एक उत्पादन कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका/(पहिलो संसोधन) को दोश्रो संसोधन २०७३
- (१०९) सूचनाको हक कार्यान्वयन सम्बन्धि कार्यविधि, २०७४
- (११०) वृहत सुन्तलाजात अनुसन्धान, विकास र बिस्तार कार्यक्रम संचालन कार्यविधि (श्रोत केन्द्र स्थापना), २०७४
- (१११) वृहत सुन्तलाजात अनुसन्धान, विकास र बिस्तार कार्यक्रम संचालन कार्यविधि (श्रोत केन्द्र स्थापना), २०७४

(११२) तैरिने मत्स्य दाना उत्पादन गरिरहेका उद्योगहरूलाई मेशिनरीहरूमा ५० प्रतिशत अनुदानमा कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७४

(११३) कृषि इन्टर्न परिचालन कार्यविधि २०७४ -

(ज) आम्दानी, खर्च तथा आर्थिक कारोबारसम्बन्धी अद्यावधिक विवरण :

(१) २०७४ साउन महिना देखि २०७४ असोज महिनासम्मको खर्चको फाटबारी अनुसूची ३ मा उल्लेख गरिएको छ ।

(ट) आर्थिक वर्ष (२०७४।०७५) मा संचालित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू :

(१) नेपाल सरकारको आफ्नै श्रोतमा संचालित आयोजना :

कार्यक्रम/आयोजना	दातृ निकाय	शुरु मिति	समाप्त हुने मिति	कार्यक्रम लागु भएका जिल्ला	कूल लागत
प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना	नेपाल सरकार	२०७३	२०८२	७५ वटै जिल्ला ।	१ खर्ब ३० अर्ब

(२) वैदेशिक सहायतामा संचालित आयोजनाहरुको संक्षिप्त विवरणः

कार्यक्रम/आयोजना	दातृ निकाय	शुरु मिति	समाप्त हुने मिति	कार्यक्रम लागु भएका जिल्ला	कूल लागत (युएस \$)
व्यवसायिक कृषि तथा व्यापार आयोजना (PACT)	World Bank	नोवेम्बर, २००९	जुन, २०१८	७५ वटै जिल्ला ।	८१.८५ मिलियन (अतिरिक्त लगानी सहित)
एकिकृत जलश्रोत व्यवस्थापन आयोजना (IWRMP)	World Bank	२०६५/६६		पूर्वाञ्चल: भ्वापा, सुनसरी मध्यमाञ्चल: वारा, पर्सा पश्चिम, मध्यपश्चिम र सुदुरपश्चिमका सवै जिल्लाहरु	६.२ मिलियन
जलवायु प्रकोप समुत्थान निर्माण आयोजना (PPCR)	World Bank	२०७०/७१	२०७६/७७	२५ पूर्वाञ्चल : भ्वापा, मोरङ्ग, सुनसरी, धनकुटा, संङ्गखुवासभा, सप्तरी, सिराहा मध्यमाञ्चल : वारा, महोत्तरी, काभ्रे, दोलखा, चितवन, धादिङ्ग पश्चिमाञ्चल : मुस्ताङ्ग, कास्की, पाल्पा, रुपन्देही मध्यपश्चिमाञ्चल: बाके, दाङ्ग, सुर्खेत, रुकुम, जुम्ला सुदुरपश्चिम: दार्चुला, डोटी, कैलाली	६ मिलियन

रानी, जमरा, कुलरिया सिंचाई आयोजना	World Bank	२०६९/७०	२०७५/७६	१ कैलाली	२.७ मिलियन
साना तथा मझौला कृषक आयस्तर वृद्धि आयोजना (RISMFP)	ADB	२०६७/६८	२०७४/७५	१० मध्यपश्चिम : बाकें, बर्दिया, दाङ, सुर्खेत, दैलेख सुदुरपश्चिम: कैलाली, डोटी, डडेलधुरा, बैतडी, दार्चूला	३३ मिलियन
समुदाय व्यवस्थित सिंचित (कृषि)(CMIASP)	ADB	२०६२/६३	२०७५/७६	पूर्वाञ्चलको सुनसरी र मध्यमाञ्चलको भक्तपुर वाहेक सबै ३३ जिल्ला ।	५ मिलियन
उच्च मूल्य कृषि बस्तु विकास आयोजना (HVAP)	IFAD	२०६७/६८	सन २०१५/१६	१० मध्यपश्चिम : सुर्खेत, दैलेख, सल्यान, जाजरकोट, कालिकोट, जुम्ला, मुगु, हुम्ला र डोल्पा सुदुरपश्चिम : अछाम	१८.९ मिलियन
किसानका लागि उन्नत वीड विजन कार्यक्रम (KUBK)	IFAD	२०६९/७०	२०७५/७६	६ पश्चिमाञ्चल: गुल्मी, अर्घाखाची मध्यपश्चिमाञ्चल: रुकुम, रोल्पा, सल्यान, प्युठान	५२ मिलियन
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा आयोजना (AFSP)	GAFSP	२०७०/७१	२०७५/७६	मध्यपश्चिम र सुदुरपश्चिमका उच्च पहाडी ५ जिल्ला वाहेक अन्य १९ जिल्ला	५७.५ मिलियन
घर वगैचा कार्यक्रम (Home Garden) Phase IV	SDC	२०७१/७२	२०७४/७५	२० रामेछाप, ओखलढुङ्गा, खोटाङ, सिन्धुली, महोत्तरी, धनुषा, सिराहा, दाङ, रोल्पा,	२.८ मिलियन

				सल्यान, बर्दिया, कैलाली, वैतडी, डडेलधुरा, डोटी, अछाम, दैलेख, जाजरकोट, कालीकोट, जुम्ला	
--	--	--	--	---	--

(ठ) मन्त्रालयको वेभसाइट :

www.moad.gov.np

(ड) सूचनाहरू प्रकाशन सम्बन्धमा :

यस मन्त्रालयबाट प्रकाशन गरिने सूचनाहरू मन्त्रालयको वेभसाइट र सूचना बोर्डमा प्रकाशन गर्ने गरिन्छ । विज्ञापन तथा कतिपय सूचनाहरू पत्रपत्रिका लगायतका संचार माध्यमबाट प्रकाशन तथा प्रसारण गर्ने गरिन्छ । यस मन्त्रालयबाट नियमित रूपमा प्रकाशन गरिने पत्रिका तथा बुलेटिन कार्यक्रमहरूको विवरण निम्नानुसार रहेको छ ।

- १) स्टास्ट्रीकल इनफरमेसन अन नेल्पीज एग्रीकल्चर
- २) द्वैमासिक बालीनाली तथा पशु पंक्षी
- ३) एग्रीकल्चर एटलस अफ नेपाल
- ४) वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन / सासकिय सुधार र सुशासन
- ५) कृषि नीतिहरूको संगालो

- ६) कृषि विकास मन्त्रालयको वुलेटिन (चौमासिक)
- ७) Agriculture and Environment
- ८) जलवायु परिवर्तनले कृषि क्षेत्रमा पारेको असर र त्यसको व्यवस्थापन ।

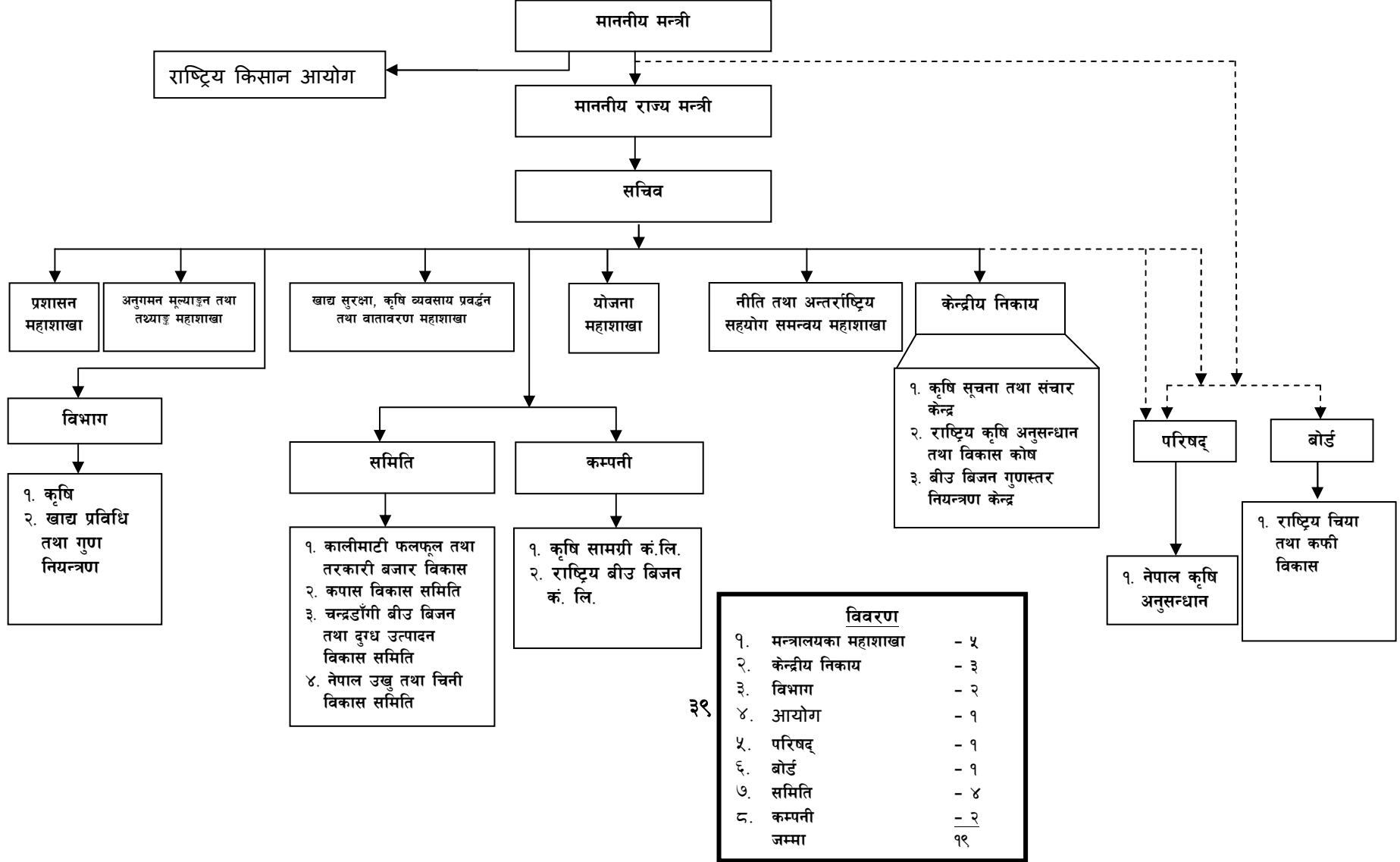
(ढ) सूचना माग गरेको र सूचना दिएको विवरण

सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, नियमबमोजिम यस मन्त्रालयमा २०७४ साल साउन, भदौ, असोज महिनामा कोहिवाट पनि सूचना माघ नभएको ।

अनुसूची १

(क)

कृषि विकास मन्त्रालयको संगठन संरचना

अनुसूची २

- आ.व २०७४/७५ को नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्ययोजना को प्रगति (असार सम्मको प्रगति)
- आ.ब. २०७४/७५ बजेट वक्तव्यमा उल्लेखित बुँदाहरु सम्बन्धमा कृषि विकास मन्त्रालयको कार्ययोजनाको प्रगति

आ.ब.स २०७४/७५ बजेट वक्तव्यमा उल्लेखित बुँदाहरू सम्बन्धमा कृषि विकास मन्त्रालयको कार्ययोजना र प्रगति (असोज)

कृषि विकास मन्त्रालय

बुंदा नं	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	क्रियाकलाप/सूचक	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समय सिमा	यस महिनाको प्रगति	हालसम्मको प्रगति	कैफियत
३१	स्थानीय तहको अधिकार सूचीभित्र पर्ने तर हाल विषयगत मन्त्रालयहरूबाट कार्यान्वयन भइरहेका आयोजना तथा कार्यक्रममध्ये गाउँपालिकाभित्रको रु. ५० लाखसम्म, नगरपालिकाभित्रको रु. १ करोडसम्म र उपमहानगरपालिका तथा महानगरपालिकाभित्रको रु. २ करोडसम्म बजेट भएका आयोजनाहरू सम्बन्धित विषयगत मन्त्रालयहरूले साउन मसान्तभित्र तत् तत् स्थानीय तहमा रकम सहित हस्तान्तरण गर्नुपर्ने र आवश्यक प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था गरेको छु।	स्थानीय तहको अधिकार सूचीभित्र पर्ने तर हाल विषयगत मन्त्रालयहरूबाट कार्यान्वयन भइरहेका आयोजना तथा कार्यक्रममध्ये गाउँपालिकाभित्रको रु. ५० लाखसम्म, नगरपालिकाभित्रको रु. १ करोडसम्म र उपमहानगरपालिका तथा महानगरपालिकाभित्रको रु. २ करोडसम्म बजेट भएका आयोजनाहरू सम्बन्धित विषयगत मन्त्रालयहरूले साउन मसान्तभित्र तत् तत् स्थानीय तहमा रकम सहित हस्तान्तरण गरिएको हुने।	योजना महाशाखा	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा महाशाखा	२०७४ साउन		यस मन्त्रालयलाई प्राप्त भएको कूल बजेट ३० अर्ब ५८ करोड ३० लाख मध्ये एक गाउँ विकास समिति एक कृषि प्राविधिक कार्यक्रममा खटीएका प्राविधिकहरूको तलब शसर्त अनुदानमा रु. ४१,०८,८०.०० र बाकी रकम रु. ४,७१,५०,८८.०० हजार विभिन्न १० बजेट उपशिर्षकहरू अनुसारका कृषि विकास कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने गरी जम्मा रु.५,१२,५९,६८.०० हजार (१६.७६%) मात्र स्थानीय तहहरूमा अख्तियारी दिन अर्थ मन्त्रालयमा पठाइसकिएको।	
		प्रत्येक स्थानीय निकायमा कम्तीमा १ जना कृषि सम्बन्धि प्राविधिक खटिएको हुने।	प्रशासन महाशाखा	कृषि विभाग	२०७४ कार्तिक मसान्त	एक गाउँ एक प्राविधिक अन्तर्गत 1320 जना र हाल स्थानीय तहमा खटाइएका कर्मचारीहरू 560 गरी जम्मा 1880 जवान कृषि प्राविधिक स्थानीय तहमा खटीएका छन।	एक गाउँ एक प्राविधिक अन्तर्गत 1320 जना र हाल स्थानीय तहमा खटाइएका कर्मचारीहरू 560 गरी जम्मा 1880 जवान कृषि प्राविधिक स्थानीय तहमा खटीएका छन।	

३ ५	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना अन्तर्गतको व्यावसायिक कृषि उत्पादन केन्द्र पकेट तथा ब्लक विकास कार्यक्रम, बाली तथा उत्पादन विशेषका क्रियाकलापहरू, कृषि बजारको पूर्वाधार निर्माण सुधार सहयोग कार्यक्रम र मत्स्य विकास कार्यक्रमहरू, एक वडा एक कृषि र पशु विकास प्राविधिक कार्यक्रम, साना सिंचाई, कृषि प्रसार सेवा कार्यक्रमहरू र कृषि आय आर्जनका लक्षित कार्यक्रमहरू स्थानीय तहमा हस्तान्तरण गरेको छु।	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना अन्तर्गत पुराना २१०० पकेट तथा १५० वटा ब्लक को निरन्तरता र नयाँ १२४१ पकेट तथा १२८ ब्लक स्थापनाको लागि करिब २ अर्ब १८ करोड ७१ लाख बराबरको कार्यक्रम स्थानीय निकायमा हस्तान्तरण भएको हुने ।	योजना महाशा खा	प्रधानम न्त्री कृषि आधुनि कीकर ण परियोज ना	२० ७४ साउ न	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना अन्तर्गत पुराना २१०० पकेट तथा १५० वटा ब्लक को निरन्तरता र नयाँ १२४१ पकेट तथा १२८ ब्लक स्थापनाको लागि करिब २ अर्ब १८ करोड ७१ लाख बराबरको कार्यक्रम स्थानीय निकायमा हस्तान्तरण भैसकेको।	जम्मा ३३४१ पकेट र २७८ ब्लक कार्यक्रम संचालनका लागि कार्यक्रम र बजेट श्रावण मसान्त भित्रै हस्तान्तरण भैसकेको।
		बाली तथा उत्पादन विशेषका कार्यक्रमहरू अन्तर्गत ७४०० हे क्षेत्रफलमा बृहत्तर धान उत्पादन कार्यक्रम ३६ जिल्लामा, मसिना तथा बासनादार धान उत्पादन कार्यक्रम १२००० हे, २० जिल्ला, मध्य पहाडी बृहत्तर मकै उत्पादन कार्यक्रम २९२८० हे, ४२ जिल्लाहरू, स्याउ आत्मनिर्भर कार्यक्रम ८ जिल्ला, सुन्तलाजात फलफूल बगैँचा सुद्विडीकरण कार्यक्रम, अलैची बगैँचा सुद्विडीकरण तथा नर्सरी स्थापना कार्यक्रम, बगर खेती कार्यक्रम, बृहत्तर ट्राउट विकास कार्यक्रम, २८ करोड ८५ लाख ५० हजार ।	योजना महाशा खा	कृषि विभाग	२० ७४ साउ न	तोकिए बमोजिमका कार्यक्रमहरूको संचालनका लागि विभिन्न १० बजेट उपशिर्षकहरूमा स्थानीय तहमा बजेट हस्तान्तरण भैसकेको।	तोकिए बमोजिमका कार्यक्रमहरूको संचालनका लागि विभिन्न १० बजेट उपशिर्षकहरूमा स्थानीय तहमा बजेट हस्तान्तरण भैसकेको।
		साना सिंचाई सहकारी खेती तथा मल बीउ ढुवानी कार्यक्रम २८ करोड ४२ लाख ८९ हजार।	योजना महाशा खा	कृषि विभाग	२०७४ साउन	तोकिए बमोजिमका कार्यक्रमहरूको संचालनका लागि विभिन्न १० बजेट उपशिर्षकहरूमा स्थानीय तहमा बजेट हस्तान्तरण भैसकेको।	

		एक वडा एक कृषि प्राविधिक कार्यक्रम करिब ४१ करोड ८ लाख बराबरको तलब र पोशाक भत्ता बापतको रकम शर्त अनुदान अन्तर्गत स्थानीय निकायमा हस्तान्तरण गरिने।	योजना महाशाखा	कृषि विभाग	२०७४ साउन	
		कृषि बजारको पूर्वाधार निर्माण सुधार सहयोग कार्यक्रम करिब ५ करोड।	योजना महाशाखा	कृषि विभाग	२०७४ साउन	
६ ४	मुलुकको कुल गार्हस्थ उत्पादनमा करिब ३० प्रतिशत योगदान गर्ने र दुई तिहाई नेपालीको प्रमुख पेशाको रूपमा रहेको कृषिको व्यावसायिकरण र आधुनिकीकरण बिना हाम्रो अर्थतन्त्रमा गुणात्मक सुधार हुन सक्दैन भन्ने मेरो मान्यता छ। त्यसैले कृषि क्षेत्रलाई आधुनिकीकरण गर्दै उत्पादन वृद्धि गर्ने गरी आगामी आर्थिक वर्षमा कृषि क्षेत्रतर्फका कार्यक्रमहरूलाई थप परिष्कृत गर्दै निरन्तरता दिएको छु। कृषि क्षेत्रको एकीकृत विकास गर्न कृषि विकास रणनीतिले पहिचान गरेका कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकता दिएको छु। कृषि प्रणालीलाई वैज्ञानिक, व्यावसायिक र वातावरण तथा जलवायु अनुकूलित बनाउँदै आर्थिक वृद्धिको दिगो आधार तयार गरिनेछ।	कृषि विकास रणनीतिले व्यवस्था गरे अनुसार ४ वटा फ्यागशिप कार्यक्रम अन्तर्गतका फ्यागशीप म्यानेजरको संयोजकत्वमा कृषिको व्यवसायीकरण तथा आधुनिकीकरणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुने।	नीति तथा अन्तराष्ट्रिय सहयोग समन्वय महाशाखा, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद, प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना	कृषि विभाग, खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण विभाग	२०७५ असार	तोकिएका Flagship manager हरूको नेतृत्वमा कार्यक्रम संचालन हुने गरि मन्त्रालय मातहतका निकायहरूमा बजेट पठाइसकिएको। साथै NARC मा विभिन्न बालीहरूको श्रोत वीउ उत्पादन र उन्मोचनका कार्यक्रमहरू जारी।

		कृषक वर्गीकरणको मापदण्ड पुनरावलोकन तथा कृषक परिचय पत्र वितरण अध्यावाधिक गर्ने ।	राष्ट्रिय किसान आयोग	नीति तथा अन्तराष्ट्रिय सहयोग समन्वय महाशाखा,	२०७४ फागुन मसान्त सम्म	कृषक वर्गीकरणको मापदण्ड पुनरावलोकन तथा कृषक परिचय पत्र वितरण सम्बन्धि कार्यविधिको मस्यौदा तयारीको लागि परामर्श दाता मार्फत कार्य गराउन ToR तयारीको प्रकृत्यामा रहेको ।	कृषक वर्गीकरणको मापदण्ड पुनरावलोकन तथा कृषक परिचय पत्र वितरण सम्बन्धि कार्यविधिको मस्यौदा तयारीको लागि परामर्श दाता मार्फत कार्य गराउन ToR तयारीको प्रकृत्यामा रहेको ।
६ ५	स्थान विशेषको तुलनात्मक र प्रतिस्पर्धी लाभको उत्पादन पहिचान गरी उत्पादनका साधनहरूको समुचित वितरणको माध्यमबाट कृषि उत्पादन वृद्धि गरिनेछ । स्थानीय बालीहरूको संरक्षण र विकासमा विशेष कार्यक्रम ल्याइनेछ । प्राविधिक तथा वित्तीय उत्प्रेरणाका साथै सबै प्रकारका कृषि सामग्री समयमै सुलभ रूपले कृषकसमक्ष पुग्ने व्यवस्था गरिनेछ । उपयुक्त मूल्य श्रृंखला स्थापित गर्दै कृषकले आफ्नो उत्पादनको उचित मूल्य र बजारमा पहुँच पाउने सुनिश्चित गर्न बिचौलियाको उपस्थितिलाई निरुत्साहित गरिनेछ । प्रादेशिक सन्तुलन कायम गर्ने गरी सरकारी, निजी र सहकारी क्षेत्रबाट ठूला शीतघर तथा भण्डारण केन्द्रहरूको निर्माण गरिनेछ । मध्यपहाडी लोकमार्ग र उत्तर-दक्षिण लोकमार्गको नजिक कृषि उपज बजारको पूर्वाधार निर्माण गरी कृषकहरूको बजार पहुँच वृद्धि गरिनेछ । निश्चित दूरीमा कृषि उपज केन्द्र तथा नर्सरीहरू स्थापना गर्नुका साथै खेतीस्थलदेखि बजारसम्म कृषि सडकहरूको विस्तार गरी कृषकहरूको बजार पहुँच लागत र कारोबार लागत घटाउने	मागमा आधारित ४०० वटा उप आयोजनाहरूमा उच्च मूल्य जाने वस्तु उत्पादन, बजार प्रवर्द्धन र पोष्ट हार्भेष्ट कार्यक्रम सन्चालन गर्न अनुदान उपलब्ध गराउने	साना तथा मझौला कृषक आयस्तर वृद्धि आयोजना	कृषि विभाग		जम्मा ५०९ वटा उपआयोजनाहरूकोलागि सहकार्यमा हालसम्म ३,९७,७३,४३.०० अनुदान उपलब्ध गराइएको ।	

<p>नीति लिइनेछ। आवश्यकता अनुसार उत्पादनको न्यूनतम समर्थन मूल्य तोकिनेछ। प्राङ्गारिक खेतीको विस्तार गरी नेपाली कृषि उत्पादनलाई विश्व बजारमा निर्यात गर्न ब्राण्डिङ गरिनेछ।</p>					
<p><u>अनुदान सहयोग उपलब्ध गराउने:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> खाद्यान्न एव तरकारीको वीउ उत्पादनमा संलग्न कृषक समुह सहकारीहरूलाई Matching Grant Scheme मार्फत अनुदान सहयोग १२० वटा, खाद्यान्न तथा तरकारी बालीको वीउ उत्पादन प्रशोधनमा संलग्न Seed company/seed traders/Agri business लाई Competitive Grant Scheme मार्फत अनुदान सहयोग ४ वटा, एग्रोभेटहरूलाई Supply Chain Management मा आधारित कार्यक्रममा अनुदान सहयोग (Matching Grant Scheme MIS) ६ वटा, कृषक समूह तथा सहकारीहरूलाई साना अनुदान (खाद्यान्न तथा तरकारी वीउ उत्पादन) ४८ वटा उपआयोजनाहरू 	<p>किसान को लागि उन्नत वीउ विजन कार्यक्रम</p>	<p>कृषि विकास मन्त्रालय, योजना महाशाखा/ अनुगमन मूल्यांकन तथा तथ्यांक महाशाखा</p>	<p>खाद्यान्न एव तरकारीको वीउ उत्पादनमा संलग्न कृषक समुह सहकारीहरू -१५ र खाद्यान्न तथा तरकारी बालीको वीउ उत्पादन प्रशोधनमा संलग्न संस्था-२ वटा लाइ अनुदान प्रदान एवं ४८ उपआयोजनाहरूकालागि साना अनुदान दिन सूचना प्रवाह भएको।</p>	<p>खाद्यान्न एव तरकारीको वीउ उत्पादनमा संलग्न कृषक समुह सहकारीहरू -१५ र खाद्यान्न तथा तरकारी बालीको वीउ उत्पादन प्रशोधनमा संलग्न संस्था-२ वटा लाइ अनुदान प्रदान एवं ४८ उपआयोजनाहरूकालागि साना अनुदान दिन सूचना प्रवाह भएको।</p>	<p>खाद्यान्न एव तरकारीको वीउ उत्पादनमा संलग्न कृषक समुह सहकारीहरू -१५ र खाद्यान्न तथा तरकारी बालीको वीउ उत्पादन प्रशोधनमा संलग्न संस्था-२ वटा लाइ अनुदान प्रदान एवं ४८ उपआयोजनाहरूकालागि साना अनुदान दिन सूचना प्रवाह भएको।</p>
<p>उत्पादन तथा मूल्य अभिवृद्धि मूल्य श्रृंखला कोषका लागि २१९ वटा उपआयोजनाहरूले अनुदान उपलब्ध गराउने।</p>	<p>उच्च मुल्य कृषि वस्तु विकास आयोजना</p>	<p>२०७५ असार मसान्त</p>	<p>१५ वटा समूह सहकारीलाई रु ४२ लाख अनुदान किस्ता उपलब्ध गराइएको</p>		
<p>२५०० मे टन क्षमताको शित भण्डार सरकारी निजी साझेदारीमा सुर्खेतमा स्थापना हुने।</p>	<p>उच्च मुल्य कृषि वस्तु विकास आयोजना</p>	<p>२०७५ असा</p>	<p>जग्गाको व्यवस्था भैसकेको र निर्माण कार्यको टेन्डर निकाल्ने तयारी।</p>	<p>जग्गाको व्यवस्था भैसकेको र निर्माण कार्यको टेन्डर निकाल्ने तयारी।</p>	

		र मसा न्त		
सुर्खेतमा अवस्थित क्षेत्रीय कृषि उपज थोक बजारको पुर्वाधार निर्माण संरचनाको सुधार तथा विस्तार गरिने ।	उच्च मुल्य कृषि वस्तु विकास आयोजना	२० ७५ असा र मसा न्त	बहुबर्षिय योजना अनुसार हाल सम्म 70% कार्य सम्पन्न भैसकेको।	बहुबर्षिय योजना अनुसार हाल सम्म 70% कार्य सम्पन्न भैसकेको।
धान, मकै, गहुँ र उखु बालीको न्यूनतम समर्थन मूल्य सिफारिस भएको हुने।	खाद्य सुरक्षा कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा तथ्याङ्क महाशाखा	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा वजार विकास निर्देशनालय	चालु आ ब को लागि मोटा धानको रु.२२४७.३७ र मध्यम धानको रु.२४३८.६४ प्रति क्वीन्टल सिफारिस गरि प्रस्ताव मिति २०७४/३/२३ मा आपुर्ति मन्त्रालयमा पठाएइको।	चालु आ ब को लागि मोटा धानको रु.२२४७.३७ र मध्यम धानको रु.२४३८.६४ प्रति क्वीन्टल सिफारिस गरि प्रस्ताव मिति २०७४/३/२३ मा आपुर्ति मन्त्रालयमा पठाएइको।
प्राङ्गारिक खेतीको विस्तार गरी नेपाली कृषि उत्पादनलाई निर्यात गर्ने निर्यातकर्तालाई व्याज अनुदान उपलब्ध गराउने।	कृषि वस्तु निर्यात प्रवर्द्धन कार्यक्रम	कृषि विभाग	कार्यविधि बमोजिम स्वीकृत अनुदानग्राहीलाई लगातार ३ बर्ष सम्म अनुदान दिने व्यवस्था अनुसार यस बर्ष पनि नेपाल अर्गानिक प्रोडक्टस प्रा.लि.काठमाण्डौ-कफीबाली र हिमालय साङ्ग्रिकार्ला टिस्टेटलाइ ब्याज अनुदान दिने कार्य चालु आ मा समेत निरन्तरता दिइने।	कार्यविधि बमोजिम स्वीकृत अनुदानग्राहीलाई लगातार ३ बर्ष सम्म अनुदान दिने व्यवस्था अनुसार यस बर्ष पनि नेपाल अर्गानिक प्रोडक्टस प्रा.लि.काठमाण्डौ-कफीबाली र हिमालय साङ्ग्रिकार्ला टिस्टेटलाइ ब्याज अनुदान दिने कार्य चालु आ मा समेत निरन्तरता दिइने।

<p>६ ६</p>	<p>सामुहिक खेती र करार खेतीको अवधारणालाई कार्यरूपमा उतार्न तत्काल यस सम्बन्धी नीति तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ। सामुहिक खेती गर्ने कृषकहरूलाई एकीकृत रूपमा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ। प्रादेशिक सन्तुलन कायम हुने गरी सरकारी, निजी र सहकारी क्षेत्रबाट शीतघर तथा भण्डारण केन्द्रहरूको निर्माण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।</p>	<p>कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐनको मस्यौदा तर्जुमा भएको हुने</p>	<p>नीति तथा अन्तराष्ट्रिय सहयोग समन्वय महाशाखा, कृषि विकास मन्त्रालय</p>	<p>प्रशासन महाशाखा कृषि विकास मन्त्रालय</p>	<p>२० ७५ असा र</p>	<p>कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐनको मस्यौदा तर्जुमाको प्रकृत्यामा रहेको छ।</p>	<p>कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐनको मस्यौदा तर्जुमाको प्रकृत्यामा रहेको छ।</p>
		<p>प्रधानमन्त्री कृषि आधुनीकरण परियोजनाका सुपर जोन र जोनहरूमा कृषि ईन्टर्न र कृषि प्राविधिकहरू मार्फत प्राविधिक सेवा उपलब्ध हुने</p>	<p>प्रधानमन्त्री कृषि आधुनीकरण परियोजना</p>	<p>प्रशासन महाशाखा कृषि विकास मन्त्रालय</p>	<p>२० ७५ असा र</p>	<p>विश्वविद्यालय मार्फत १०० जना कृषि इन्टर्न करारमा लिन असोज पहिलो साता आशयपत्र माग गरि सूचना आव्हान भएको। संकलित आशय पत्रहरूको मूल्याङ्कनको कार्य भैरहेको।</p>	<p>विश्वविद्यालय मार्फत १०० जना कृषि इन्टर्न करारमा लिन असोज पहिलो साता आशयपत्र माग गरि सूचना आव्हान भएको। संकलित आशय पत्रहरूको मूल्याङ्कनको कार्य भैरहेको।</p>
		<p>प्रतिस्पर्धाको आधारमा निजी क्षेत्रसंगको साझेदारीमा ७०% पूजिगत अनुदानमा १३ वटा कोल्ड स्टोर निर्माणको सुरुवात हुने।</p>	<p>प्रधानमन्त्री कृषि आधुनीकरण परियोजना</p>	<p>कृषि ईन्जिनियरिङ्ग निर्देशनालय</p>	<p>२० ७५ असा र</p>	<p>कोल्डस्टोर निर्माणमा आवश्यक विज्ञ करारमा लिने र कार्यविधिको ToR तयारीको कार्य भैरहेको।</p>	<p>कोल्डस्टोर निर्माणमा आवश्यक विज्ञ करारमा लिने र कार्यविधिको ToR तयारीको कार्य भैरहेको।</p>
<p>६ ७</p>	<p>जमीनको क्षेत्रफल र स्वामित्वका आधारमा किसानको वर्गीकरण गरी योगदानमा आधारित किसान निवृत्तिभरण उपलब्ध गराउन अध्ययन गरिनेछ। यसका आधारमा कृषि श्रमिकहरूलाई क्रमशः सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रममा सहभागी गराइनेछ। युवाहरूलाई कृषि क्षेत्रमा आकर्षित</p>	<p>किसान वर्गीकरणको मापदण्ड पुनरावलोकन तथा परिचयपत्र वितरण अध्यावधिक गर्ने।</p>	<p>नीति तथा अन्तराष्ट्रिय सहयोग समन्वय</p>	<p>राष्ट्रिय किसान आयोग</p>	<p>२० ७५ असा र</p>	<p>कृषक वर्गीकरणको मापदण्ड पुनरावलोकन तथा कृषक परिचय पत्र वितरण सम्बन्धि कार्यविधिको मस्यौदा तयारीको लागि परामर्श दाता मार्फत कार्य गराउन ToR तयारी भैरहेको।</p>	<p>कृषक वर्गीकरणको मापदण्ड पुनरावलोकन तथा कृषक परिचय पत्र वितरण सम्बन्धि कार्यविधिको मस्यौदा तयारीको लागि परामर्श दाता मार्फत कार्य गराउन ToR तयारी भैरहेको।</p>

<p>गर्न कृषि र पशुपालनलाई व्यावसायिकता उन्मुख गराइनेछ। कृषि र पशु बीमाका लागि दिइंदै आएको प्रिमियम अनुदानलाई कायमै राखेको छु। कृषि सहकारीहरूको क्षमता वृद्धि गरी यस्तो बीमा सहकारीमार्फत् पनि गर्न सकिने व्यवस्था गरिनेछ। हाल उपलब्ध बीमा सेवाहरूलाई एकीकृत गरी कृषि बीमा सेवा देशभर विस्तार गरिनेछ।</p>		<p>महाशाखा,</p>				
	<p>किसान सुरक्षा भत्ता तथा निवृत्तिभरण मस्यौदा कार्यविधि तर्जुमा गर्ने।</p>	<p>नीति तथा अन्तराष्ट्रिय सहयोग समन्वय महाशाखा,</p>	<p>राष्ट्रिय किसान आयोग</p>	<p>२० ७५ असा र</p>	<p>कृषक वर्गीकरणको मापदण्ड पुनरावलोकन तथा कृषक परिचय पत्र वितरण सम्बन्धि कार्यविधिको मस्यौदा तयारीको लागि परामर्श दाता मार्फत कार्य गराउन ToR तयारी भैरहेको।</p>	<p>कृषक वर्गीकरणको मापदण्ड पुनरावलोकन तथा कृषक परिचय पत्र वितरण सम्बन्धि कार्यविधिको मस्यौदा तयारीको लागि परामर्श दाता मार्फत कार्य गराउन ToR तयारी भैरहेको।</p>
	<p>कृषि विमाको प्रिमियममा ७५ प्रतिशत अनुदान बापत रु १० करोड ५० लाख अनुदान उपलब्ध गराउने।</p>	<p>खाद्य सुरक्षा कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा तथ्याङ्क महाशाखा</p>	<p>विमा समिति, कृषि विभाग</p>	<p>२० ७५ असा र</p>	<p>बीमासमितिबाट माग भएपछी उपलब्ध गराइने।</p>	<p>बीमा समितिबाट माँग भएपछी उपलब्ध गराइने।</p>

<p>६ ९</p>	<p>कृषि तथा पशुपंक्षी कर्जाको ब्याजमा ५ प्रतिशत अनुदानको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिएको छु। रासायनिक मल र उन्नत बीऊमा दिइँदै आएको अनुदान लगायत अन्य सबै अनुदान तथा सुविधा कायमै राखेको छु। कृषिका लागि उपलब्ध गराइने सबै प्रकारको अनुदान कृषककै बैंक खातामार्फत् उपलब्ध गराउने प्रबन्ध मिलाइनेछ।</p>	<p>कृषि कर्जाको ब्याजमा ५ प्रतिशत अनुदानमा उपलब्ध गराउने</p>	<p>नेपाल राष्ट्र बैंक खाद्यसुरक्षा कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा वातावरण महाशाखा प्रशासन महाशाखा</p>	<p>जिल्ला कृषि विकास कार्यालयहरु</p>	<p>२०७५ असार</p>		
		<p>लागत सहभागिताको आधारमा २ लाख ५० हजार मे.टन. रासायनिक मल र मुख्य खाद्यान्न बालीहरुको ८६५० मे.टन. उन्नत बीउ बिक्री बितरण गर्ने</p>	<p>कृषि विकास मन्त्रालय, खाद्य सुरक्षा कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा वातावरण महाशाखा, कृषि सामग्री आपूर्ति अनुगमन शाखा</p>	<p>कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेड र साल्ट ट्रेडिङ्ग कर्पोरिसन</p>			

२ ० ३	आयोजना/कार्यक्रमको विस्तृत क्रियाकलाप, सम्पन्न गर्नुपर्ने अवधि र लागत, उपलब्धि सूचक र जिम्मेवार कर्मचारी सहितको आयोजना कार्यान्वयन कार्ययोजना भदौ १५ गतेभित्र तयार गरी आयोजनास्थलमा र सम्बन्धित मन्त्रालयको वेबसाइट मार्फत् सार्वजनिक गरिनेछ। आयोजना/कार्यक्रमको चौमासिक विभाजन सहितको वार्षिक खरिद योजना तयार गरी साउन मसान्तभित्र स्वीकृत गरिसक्नुपर्नेछ।	आयोजना/कार्यक्रमको विस्तृत क्रियाकलाप, सम्पन्न गर्नुपर्ने अवधि र लागत, उपलब्धि सूचक र जिम्मेवार कर्मचारी सहितको आयोजना कार्यान्वयन कार्ययोजना भदौ १५ गतेभित्र तयार गरी आयोजनास्थलमा र सम्बन्धित मन्त्रालयको वेबसाइट मार्फत् सार्वजनिक गर्ने र आयोजना/कार्यक्रमको चौमासिक विभाजन सहितको वार्षिक खरिद योजना तयार गरी साउन मसान्तभित्र स्वीकृत गर्ने।	सम्बन्धित आयोजना हरू	योजना महाशाखा/प्रशासन महाशाखा	२० ७४ भाद्र १५	तोकिए बमोजिमको विवरणहरू वेबसाइट मार्फत सार्वजनिक गरिएको। एवं आयोजनाहरूको चौमासिक विभाजन सहितको वार्षिक खरिद योजना तयार गरि साउन मसान्त भित्र पेश गर्ने निर्देशन दिइएको र स्वीकृतीका लागि पेश भएको।	तोकिए बमोजिमको विवरणहरू वेबसाइट मार्फत सार्वजनिक गरिएको। एवं आयोजनाहरूको चौमासिक विभाजन सहितको वार्षिक खरिद योजना तयार गरि साउन मसान्त भित्र पेश गर्ने निर्देशन दिइएको र स्वीकृतीका लागि पेश भएको।
२ ० ४	सबै मन्त्रालय/निकायबाट कार्यक्रम/आयोजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने कार्यविधि तथा निर्देशिकाहरू तर्जुमा तथा संशोधनको कार्य साउन मसान्तभित्र र नियमावलीहरू तर्जुमा तथा संशोधनको कार्य भदौ १५ गतेभित्र सम्पन्न गरिनेछ। नयाँ कार्यक्रम/आयोजना कार्यान्वयनका लागि साउन मसान्तभित्र आयोजना कार्यालयहरू स्थापना गरिसकिनेछ। कार्यक्रम/आयोजनाहरू सम्पन्न गर्ने अवधिभरका लागि स्पष्ट जनशक्ति योजना सहित आवश्यक अस्थायी दरबन्दीहरू साउन मसान्तभित्र स्वीकृत गरिसक्नुपर्नेछ।	आयोजना/कार्यक्रमहरूका लागि आवश्यक दरबन्दी स्वीकृत गर्ने	प्रशासन महाशाखा	मन्त्रालय अन्तर्गतका सम्बन्धित सबै निकाय हरू	२० ७४ भाद्र १५	सबै आयोजनाहरूको दरबन्दी स्वीकृत भै कर्मचारी खटाउने कार्य भैसकेको।	सबै आयोजनाहरूको दरबन्दी स्वीकृत भै कर्मचारी खटाउने कार्य भैसकेको।
२ ० ५	स्वीकृत संगठन संरचना र दरबन्दी अनुरूप आयोजना प्रमुख लगायत अन्य कर्मचारीहरूलाई स्पष्ट कार्य विवरण, मुख्य कार्यसम्पादन सूचकहरू र आवश्यक अधिकार एवं जिम्मेवारी र उत्तरदायित्व सहित आयोजनामा खटाइनेछ। यसरी कर्मचारी खटाउँदा कर्मचारीको योग्यता, क्षमता, अनुभव र आयोजना कार्यान्वयनमा विगतमा हासिल गरेको सफलताको अभिलेखलाई आधार बनाइनेछ।	आयोजना प्रमुखसंग कार्य विवरण सहित कार्य सम्पादन करार गर्ने।	प्रशासन महाशाखा	कृषि विभाग, सम्बन्धित आयोजनाहरू	२० ७४ भाद्र	आयोजना प्रमुखसंग कार्य विवरण सहित कार्य सम्पादन करार गर्ने सम्पन्न।	आयोजना प्रमुखसंग कार्य विवरण सहित कार्य सम्पादन करार गर्ने सम्पन्न।

		आयोजनामा कार्यरत अन्य कर्मचारीसंग पनि कार्य सम्पादन करार गर्ने ।	सम्बन्धित आयोजनाहरूका आयोजना प्रमुखहरू	प्रशासन महाशाखा	भाद्र मसान्त	आयोजनामा कार्यरत अन्य कर्मचारीसंग पनि कार्य सम्पादन करार गर्ने आयोजनाहरूलाई निर्देशन दिइएको ।	आयोजनामा कार्यरत अन्य कर्मचारीसंग पनि कार्य सम्पादन करार गर्ने आयोजनाहरूलाई निर्देशन दिइएको ।
२०६	आयोजनामा खटिने कर्मचारीलाई आयोजनाको प्राविधिक पक्ष, कार्यान्वयन विधि, अपेक्षित प्रतिफल र उपलब्धि, अन्तर निकाय समन्वय लगायतका विषयहरूमा शुरुमै अभिमुखीकरण तालीम प्रदान गरिनेछ ।	नयाँ आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा कर्मचारीहरूलाई तालिम कार्यक्रम पश्चात आयोजना कार्यान्वयन गर्ने ।	मन्त्रालय अन्तर्गतका सम्बन्धित सबै निकायहरू		२०७४ भाद्र	चालु आ ब मा नयाँ आयोजना नरहेको । साथै पुराना आयोजनामा खटीइने कर्मचारीहरूको लागि समय समयमा तालिमहरूको व्यवस्था निरन्तर हुने गरेको ।	चालु आ ब मा नयाँ आयोजना नरहेको । साथै पुराना आयोजनामा खटीइने कर्मचारीहरूको लागि समय समयमा तालिमहरूको व्यवस्था निरन्तर हुने गरेको ।
२०७	आयोजना कार्यान्वयनमा सहजता ल्याउन वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन र प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणका कार्यहरू प्रचलित कानुनमा तोकिएको न्यूनतम समयसीमाभित्र सम्पन्न गरिनेछ ।	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन आवश्यक पर्ने आयोजना/कार्यक्रमहरूले परिक्षणको कार्य प्रचलित कानुनमा तोकिएको न्यूनतम समयसीमाभित्र सम्पन्न गर्ने ।	मन्त्रालय अन्तर्गतका सम्बन्धित आयोजनाहरू	खाद्य सुरक्षा कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा वातावरण महाशाखा		वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको कार्य विज्ञान प्राविधि तथा वातावरण मन्त्रालयमा गठित कार्यदलमा माँग गरेमा प्रतिनिधित्व हुने गरेको।	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको कार्य विज्ञान प्राविधि तथा वातावरण मन्त्रालयमा गठित कार्यदलमा माँग गरेमा प्रतिनिधित्व हुने गरेको।
		प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणका कार्यहरू प्रचलित कानुनमा तोकिएको न्यूनतम समयसीमाभित्र सम्पन्न भएको हुने	मन्त्रालय अन्तर्गतका सम्बन्धित आयोजनाहरू	खाद्य सुरक्षा कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा वातावरण महाशाखा		निर्धारित समय सिमा भित्रै सम्पन्न गर्न "कृषि क्षेत्रको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण दिग्दर्शन, २०६५ (संसोधन, २०७२) " बमोजिम कार्य हुने गरेको । परेका २ वटा आवेदन मध्य १ वटाको कार्य समय सिमाभित्रै सम्पन्न र १ वटा को कार्य सम्पादनको प्रकृत्यामा रहेको ।	निर्धारित समय सिमा भित्रै सम्पन्न गर्न "कृषि क्षेत्रको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण दिग्दर्शन, २०६५ (संसोधन, २०७२)" बमोजिम कार्य हुने गरेको । परेका २ वटा आवेदन मध्य १ वटाको कार्य समय सिमाभित्रै सम्पन्न र १ वटा को कार्य सम्पादनको प्रकृत्यामा रहेको ।

२ ० ८	आयोजनाको तयारीका चरणहरू पूरा गरी साउन मसान्तभित्र बोलपत्र आव्हान र असोज मसान्तभित्र बोलपत्र मूल्याङ्कन गरी ठेक्का सम्झौता गरिसक्नुपर्नेछ। तोकिएको समयभित्र कार्य शुरु नगर्ने र आयोजना कार्यान्वयन कार्ययोजना अनुरूप कार्य नगर्ने निर्माण व्यवसायीसँगको ठेक्का सम्झौता रद्द गरिनेछ।	आयोजनाको तयारीका चरणहरू पूरा गरी साउन मसान्तभित्र बोलपत्र आव्हान र असोज मसान्तभित्र बोलपत्र मूल्याङ्कन गरी ठेक्का सम्झौता गर्ने। तोकिएको समयभित्र कार्य शुरु नगर्ने र आयोजना कार्यान्वयन कार्ययोजना अनुरूप कार्य नगर्ने निर्माण व्यवसायीसँगको ठेक्का सम्झौता रद्द गर्ने।	मन्त्रालय अन्तर्गत का सम्बन्धित आयोजना हरू	प्रशासन महाशाखा	२० ७४ असोज मसान्त	तोकिए बमोजिम गर्न गराउन मातहका निकायहरूमा निर्देशन गरिएको।	तोकिए बमोजिम गर्न गराउन मातहका निकायहरूमा निर्देशन गरिएको।
२ ० ९	एउटै निर्माण व्यवसायीले आफ्नो क्षमताभन्दा बढीको कार्यका लागि धेरै वटा ठेक्का लिने र कार्य सम्पन्न नगर्ने प्रवृत्तिको अन्त्य गरिनेछ। निर्माण व्यवसायीले ठेक्का सम्झौता गरेपछि सम्झौता बमोजिमका सबै वा केही कार्यहरूका लागि सहायक ठेक्का सम्झौता गर्नुपर्ने भएमा सम्बन्धित आयोजना प्रमुखको लिखित स्वीकृति लिनुपर्नेछ। अति आवश्यक कार्यका लागि बाहेक एक तहभन्दा बढी तहमा सहायक ठेक्का सम्झौता गर्न नपाइने व्यवस्था गरिनेछ। राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रबाट आयोजनाको निर्माण गुणस्तरको प्राविधिक परीक्षण गरिनेछ।	निर्माण व्यवसायीले सम्झौता बमोजिमका सबै वा केही कार्यहरूका लागि सहायक ठेक्का सम्झौता गर्नुपर्ने भएमा सम्बन्धित आयोजना प्रमुखको लिखित स्वीकृति लिई कार्य गर्ने व्यवस्था मिलाउने।	मन्त्रालय अन्तर्गत का सम्बन्धित सबै निकायहरू	प्रशासन महाशाखा	२० ७५ असार	तोकिए बमोजिम गर्न गराउन मातहका निकायहरूमा निर्देशन गरिएको।	तोकिए बमोजिम गर्न गराउन मातहका निकायहरूमा निर्देशन गरिएको।
२ १ ०	विभागीय प्रमुख र आयोजना प्रमुखसँग गरिएको कार्यसम्पादन सम्झौता अनुरूपका क्रियाकलापलाई निश्चित भार दिई वस्तुगत आधारमा कार्यसम्पादनस्तर मापन गरिनेछ। निश्चित	विभागीय प्रमुख र आयोजना प्रमुखसँग गरिएको कार्यसम्पादन सम्झौता अनुरूपका क्रियाकलापलाई निश्चित भार दिई वस्तुगत आधारमा कार्यसम्पादनस्तर मापन गर्ने	प्रशासन महाशाखा	मन्त्रालय अन्तर्गतका	२० ७५ असार	निर्देशन बमोजिम बस्तुगत आधारमा कार्यसम्पादन मापन गर्ने ब्यवस्था गत आ ब बाट शुरु भैसकेको र चालु आ ब मा पनि जारी रहेको।	निर्देशन बमोजिम बस्तुगत आधारमा कार्यसम्पादन मापन गर्ने ब्यवस्था गत आ ब बाट शुरु भैसकेको र चालु आ ब मा पनि जारी रहेको।

	अङ्कभन्दा बढी अङ्क प्राप्त गरेमा निजामती सेवा ऐन अनुसार पुरस्कृत गरिनेछ।	व्यवस्था मिलाउने ।		सबै निकाय हरु			
२ १ १	तोकिएको लागत, गुणस्तर र समयसीमाभित्र निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने निर्माण व्यवसायीलाई वित्तीय तथा गैर वित्तीय प्रोत्साहन उपलब्ध गराइनेछ। तोकिएको गुणस्तर कायम नगर्ने र तोकिएको समयभित्र कार्य सम्पन्न नगर्ने निर्माण व्यवसायीलाई कानुन बमोजिम कारवाही गरिनेछ।	तोकिएको लागत, गुणस्तर र समयसीमाभित्र निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने निर्माण व्यवसायीलाई वित्तीय तथा गैर वित्तीय प्रोत्साहन उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाउने ।	मन्त्रालय अन्तर्गत का सम्बन्धित सबै निकायहरु	प्रशासन महाशाखा	२० ७५ असा र	तोकिए बमोजिम कार्य सम्पादन भैरहेको छ र सोहि बमोजिम गर्न निर्देशन समेत दिइएको छ।	तोकिए बमोजिम कार्य सम्पादन भैरहेको छ र सोहि बमोजिम गर्न निर्देशन समेत दिइएको छ।
		तोकिएको गुणस्तर कायम नगर्ने र तोकिएको समयभित्र कार्य सम्पन्न नगर्ने निर्माण व्यवसायीलाई कानुन बमोजिम कारवाही गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।	मन्त्रालय अन्तर्गत का सम्बन्धित सबै निकायहरु	प्रशासन महाशाखा	२० ७५ असा र	तोकिए बमोजिम गुणस्तर कायम गरि निर्माण कार्य गर्नका लागि निर्देशन दिइएको छ।	तोकिए बमोजिम गुणस्तर कायम गरि निर्माण कार्य गर्नका लागि निर्देशन दिइएको छ।
२ १ २	कार्य सम्पन्न भएपछि कामको भेरिफिकेसन गरी कार्य सम्पन्न भएको मितिले १० दिनभित्र कार्य सम्पन्न बिल तयार गरिनेछ। बिल पेश भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र बिल स्वीकृत गरी भुक्तानी दिइनेछ।	कार्य सम्पन्न भएपछि कामको भेरिफिकेसन गरी कार्य सम्पन्न भएको मितिले १० दिनभित्र कार्य सम्पन्न बिल तयार गर्ने र बिल पेश भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र बिल स्वीकृत गरी भुक्तानी गर्ने व्यवस्था मिलाउने	मन्त्रालय अन्तर्गत का सम्बन्धित सबै निकायहरु	प्रशासन महाशाखा	निर न्तर	सोही अनुसार कार्य सम्पादन हुनका लागि मातहतका निकायहरुमा निर्देशन भैसकेकोछ।	सोही अनुसार कार्य सम्पादन हुनका लागि मातहतका निकायहरुमा निर्देशन भैसकेकोछ।

२ १ ३	<p>शोधभर्ना निर्देशिका बमोजिम थ्रेसहोल्ड रकम पुगिसकेकोमा तुरुन्तै र थ्रेसहोल्ड रकम नपुगेकोमा चौमासिक अवधि समाप्त भएको अर्को चौमासिक अवधिभित्र सम्बन्धित आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयबाट सोधभर्ना माग गरिनेछ। प्रत्येक महिना समाप्त भएको मितिले १५ दिनभित्र सोझै भुक्तानी र वस्तुगत सहायताको प्रतिवेदन सम्बन्धित कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयमा प्रस्तुत गरिनेछ।</p>	<p>शोधभर्ना निर्देशिका बमोजिम थ्रेसहोल्ड रकम पुगिसकेकोमा तुरुन्तै र थ्रेसहोल्ड रकम नपुगेकोमा चौमासिक अवधि समाप्त भएको अर्को चौमासिक अवधिभित्र सम्बन्धित आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयबाट सोधभर्ना माग गर्ने र प्रत्येक महिना समाप्त भएको मितिले १५ दिनभित्र सोझै भुक्तानी र वस्तुगत सहायताको प्रतिवेदन सम्बन्धित कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयमा पेश गर्ने व्यवस्था मिलाउने।</p>	<p>मन्त्रालय अन्तर्गत का वैदेशिक श्रोतमा सन्चालित आयोजना हरु</p>	<p>नीति तथा अन्तराष्ट्रिय सहयोग समन्वय महाशाखा, प्रशासन महाशाखा</p>	<p>निरन्तर</p>	<p>शोधभर्ना लिने बाकीको विवरण तयार गरी अनुगमन गरीएको।</p>	<p>तोकिए बमोजिम कार्य सम्पादन गर्ने गरि मातहतका निकायहरुमा निर्देशन गरिसकिएको छ र अधिकांश निकायबाट सोधभर्ना माग गरी सकिएको प्रतिवेदन भएको।</p>
-------------	--	---	--	---	----------------	---	--

वशेष कृषि उत्पादन कार्यक्रम

२०७४।०६।३१	कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेड			साल्ट ट्रेडिङ कम्पनी लिमिटेड		
	निर्यात	विक्री	मौजुदा	निर्यात	विक्री	मौजुदा
रासायनिक मल						
युरियन		५०६८४.०५०	१५६७.७५०		२९१३०.१५०	११५२४.८५
डि.ए.पी.		१५४२७.४	४८९.१५०		६०६०.३००	५५२.३३
पोटास		१२६३.७५	३७८.५५०		२७७.०००	२९०२.९
जम्मा		६७३७५।२	२४३५।४५		३५४६७।४५	१४९८०।०८

- नोट: (१) आयोजना परियोजनाहरूको विस्तृत चौमासिक प्रगति विवरण मन्त्रालयको वेबसाइटमा उल्लेख भै सकेको छ ।
(२) यस आ.व.को स्वीकृत वार्षिक बजेट पिन वेबसाइटमा उल्लेख भै सकेको छ ।

अनुसूची ३